

ШИСЬМА

К. Н. УСТИЯНОВИЧА.

—◆—
Часть III.

Ярополк І. Святославич

великий князь київський.

Трагедія в 6-ти діях.

Преміювана товариством „Руська Бесіда“ у Львові.

—○○○○—
У Львові, 1877.

ЛННБ України ім.В.Стефаника

01159117 (P)

ЖИТТЯ

К. Н. УСТИЯНОВИЧА.

Часть III.

Ярополк І. Святославич

великий князь київський

трагедія в 6-ти діях.

Преміювана товариством

„Руська Бесіда“ у Львові.

Власність Бесіди.

У ЛЬВОВІ 1877.

З друкарні Товариства імени Шевченка,
під зарядом Фр. Сарницького.

1р 80к.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И. 36 637

НИКОЛІ УСТІЯНОВИЧЕВИ

ВІТЦЕВИ

И УЧИТЕЛЕВИ СВОМУ

передає

АВТОР.

ИЗДАНИЕ ПЕРВОЕ. 1882 г.

МОСКВА

ИЗДАТЕЛЬСТВО

Отче мій!

От се Тобі підношу и присвячую сей труд словесний з поклоном, вдячністю и любовою.

Ти научав мене, як діло се виконати, тож и честь, если оно вдатне, належить Тобі.

Ти був мені не лиш вітцем и учителем; в Тобі видів я прикладного священника и одного з вірнійших синів Руси.

В Тобі шаную также олицетворене світлої сторони Галицької, Святоюрської, або так званої общеруської интеллігенції; бо Ти серцем до нас, а головою до них належиш.

В Тобі я покланяюсь подвигам тяжким мужей 48. року, их патріотизмови, их бодрости и их мученичеству, Ти бо не лиш до них належав. Ти перед ними ишов з немногими и покладав из ними підвалини під храм нашої свободи и нашої словесности, котрих нам нині вшеще підносити и завершати припадає.

Но горе! Єдинодушність, ревність, любя, народолюбність и терпець Твоих молодих літ — счезли з поміж нас. На місце их розперлись: самолюбство и гординя, ненависть и хота пімсти, упорство и нетерпимість середних віків.

Високу ціль нашу омрачили тумани виходячі з нездорового нашого національно-політичного організму — кілька голів, тільки пророків непохибних — а вікно нашої душі ми позавішували всякими мізеріями так, що скрізь них ні світа, ні долі більш небачим.

Боячись признати ся руськими, заперли єсьмо дверь питаючим за нами; відгородили ся від всего мира и заткали перед часом піч, в котрій палав огонь словесний, огонь життя нашого народного, а нехотячи випустити нагромадженого чаду димником, мрем поволи від того ж чаду.

З борців свободи звелись ми на розпинателів єї. *Непринускаєм вільного слова противної гадки* и зазубившись в буквах и вираженях и формах поржавілих и нових, відцуралисьмо ся друг друга, патріот патріота, син батька; безчестимо, плюгавимо и нищимо ся перед лицем розвельможивших ся ворогів; без надії тверезої на будучність, без любії до нинішности, без почитаня для бувальщини тяжкої в наші діла — пияні завзятем одним — скарбом однісіньким перехованим з пра-пра-прадідів — молим и чаєм лиш пімсти на ворогах наших — хоч би по трунах наших.

Нема в нас розмислу на те, що ненависть нічого небудує, тільки нищить противне. Нерозумієм, що одна *люба до свого тче долю нашу добру*. Покидуєм ся своїм, чужого нехочем и повстаєм брат протів брата за те, що и *не від нас залежить*.

Щож хоче отець? — волі народа!

Щож хоче син? — волі народа!

Що єго брат? — волі народа!

Алеж що кождий з них єї хоче на свій лад и після своїх мрій — Сину ріж батька! Батьку ріж сина! Брате

ріж брата!.. — вражда завзята, божевільна — бем, розбиваєм, що нам до рук попаде в злости, неначе збиточні розпущені діти — а понад нами клеочуть ворони нашої народної смерти...

Хто може, чесно ударившись в груди, сказати: „Мені одкрита будучність — так чинить як я кажу!“

Хто и чим заручить ся, що нас веде на весіле, а не до гробу?

А предся кождий з нас диктатором непогрішним и кождий з нас з проклина гідною легкомисльностью бере на свою душу одвічальність зананащення долі народа, сли не на віки то на віки.

Так то мій Отче будуюм *храм*, під котрий ти клав еси тяжкі підвали.

Недовершимо и *розвалить ся* як Вавилонська вежа — ще гірш, бо нашими руками — *а на руинах взище ся* пляна нуждою, одчаєм и *звірством* народа *корчма*.

Маємо словесність — покидуємо ся нею. Маємо братей — цураєм ся ними. Маємо право — нестоимо на нім а жebraємо ласки. Маємо долю — нехочемо єї. Маємо мнувність — стидаєм ся єї. — Тож и будучність наша „*Нірванна*“ де немає ні притомности, ні чутя, ні світла, ні тьми — ні радости ні горя, одно протяжне вічне *забуте*.

Чогож я пишу? За який Спасибіг, на чю утіху?

Хто недбає и жebром жие, своєї ниви ні оре ні засіває — не виїде подивитись и любоватись зходячим зерном. — Так и мої праці несподоблять ся моім родимцям.

Однако пишу. Пишу, бо я ваш син — пишу, бо моя повинність — пишу, бо так душа мені каже — пишу, бо може найде ся сотня живих людей, що прочитають и скажуть: „*Вісляний хліб але наш хліб, запрацьований, невижебракий, непозичений — некрадений хліб!*“

Оттому то мій Отче пишу, хоч и надії в лучше
немаю — на гробах пишу — и о гробах свідчити буду
— и чей знайдуть ся колись добрі люде, що спомянуть
ті гроби и зітхнуть над чорною долею безталанного на-
рода, до котрого належу.

Корнело Н. Устиянович.

Головецько 1. Мая 1877.

ЯРОПОЛК І.

ВЕЛИКИЙ КНЯЗЬ КИІВСЬКИЙ.

Трагедія в VI дійствах.

Лиця.

Ярополк, великий князь Русі.
Грекиня, его жона.
Блуд, воєвода Київський.
Варяжко, воєвода Овруцький.
Ингварь, полковник Роднявський.
Гостомисль, жрець славянській.
Іоан, священник Християнській.
Мирослав, Боярин Християнин.
Боян, гуслар и співак.
Світбор, тівун Київський.
Ильдея, Хан Печенізький.
Владимір, князь Новгород а брат Ярополка.
Малуша, его мати.
Добриця, его вуй, воєвода Новгородській.
Волчий Хвост, воєвода Бѣлоозерській.
Путята, син Добрині, сотник.
Олаф Триггссон, королевич Скандинавський.
Гарольд, воєвода Варяжській.
Садко, } купці и радні бояри
Ставур, } Новгородські.
Рагнар, старий Норманець.
Рогволод, князь Полоцька.
Рогніда, его донька.

Сини два Рогволода и Рогнідины внякка, Варяги. Словени, Поляне,
Сторожа, Збуї, Родняне, Окличник.

Діє ся частію в Швеції а частію на Русі, в Києві, в По-
лоцьку и в Родні.

ДІЙСТВО I.

Ігровище перше.

Світлиця великокнязівського замка в Києві.

ЯВА I.

Блуд, Гостомисль и Світогор — задом світлиці переходять Книгня, Іоан и двоє придворних дівчат.

Блуд. (про себе.)

Се не жонна, тільки богиня.

Гостомисль.

О ганьба, стид! глядіть! Грекиня
Вже явно нам глумитись стала.

Блуд. (про себе.)

Она мій супокій украла.

Гостомисль.

Пускай! будь Християнкою
Собѣ; в хоробах князівських
Корми попів всіх гречеських;
Однак над вірою краю,
Що так гостинно ты прийняв,
Глумитись нам в лице —
Бігме!
Се відневага преногана.

Світогор.

Окайна!

Гостомисль.

Най счезає!

Блуд (про себе.)

Я би за то и дүшу дав,
Щоби-м хоч раз поцілував
Єі, в солодкі уста.

Світогор.

Ет! ваша бесіда пустá.
Ту Християне вже горою;
А ми лиш радим, проклинаєм
И з тим пливем долі водою.

Блуд.

Чи ж' смілости к тому немаю?

Гостомисль.

Від князя мусим те жадати,
Щоби несміла зневажати
Прилюдно віру, нам, Грекиня.

Світогор.

Я те сьогодні ще учиню.

Блуд (про себе)

И я-б немав єї здобути?

Світогор (підслухавши єго.)

Се може бути.

Блуд.

Що ти хочеш?

Гостомисль.

Тебе зболі зоряні очі.

Блуд.

Єдну годинку — тай умерти!

Світогор.

А то нащо такої жертви?

Самиця мусить, як самець захоче.

Блуд.

Га! правду кажеш; я спробую.

Гостомисль.

Ститай ся Блуде! ти пустуєш,

За спідницею заглядаєш;

Коли и віра, Богів честь,

Коли земля ся пропадає;

Коли тя кличе горда месть.

Блуд.

Хибаж я з вами нетримаю?

Світогор.

Ти там, де твій хосен; чи ні?

Блуд.

А ти за твій хосен недбаєш?

Недбаєте усі? мені

Край милий; я готов

За нашу річ проляти кров;

Однак хісна я незрікаюсь.

Гостомисль.

Знай Володимір д' нам кланяєсь.

Блуд.

Щоб' бути ту ему рукою?

Світогор.

И поміч ему дати, в бою

Противо братогубця брата.

Блуд.

Го го! далеко до весні;

Нехочу я в зимі орати.

ЯВА 2.

входить Варяжко и Мирослав.

Блуд.

Князь де?

Варяжко.

Уже иде.

ЯВА 3.

входить Ярополк, сідає на престолі; з правого боку сгають: Варяжко, Іоан и Мирослав а з лівого Блуд, Гостомель и Світогор.

Ярополк.

Мої боляре! прогуло
 Уже війни криваве лихо;
 Нечути бренькоту мечів,
 Святять ся говори вічів —
 Дайбог на небі править тихо
 И супокій над руською землею.
 Єдино серце, лиш, мое
 Незнає счастья, супокою,
 Відколи брат мій наложив
 Несчасне буєство своє
 И князівством и головою;
 Як згиб бючи ся против мене
 Хоч и не з моєї провини.
 На тоє син Малуши дикий
 Владимир, вмісто, щоб' в покорі
 Нам поклонити ся — за море
 Уйшов зъ Добринею и крики

На мене там и рать підносить;
 Варяг платить, бунтує, просить
 И шимстою за брата грозить...
 Боляре! хто з краю втікає —
 На всі вітри лишає край,
 Той права до краю зрікаєсь,
 Тому край грабить его пай.
 И я великий князь Русі,
 Що винен стеречи усі
 Кути прадідної землі,
 Післав моїх посадників
 Ген до Словен у Новгород;
 Котрого стіни и народ
 Лишив Владімір з двох років.

Блуд.

Воля твоя Великий княже!
 Але Владімір и Варязи...

Мирослав.

Було его до дому звати.

Варяжко.

Князь братови нейме кланятись.

Ярополк.

Він брат и я тім упорнійше
 Повинен за мою стояти —
 За руську власть; що розібрати

Засіли ся молодші братя.
Тому, хоч нам булоб' милійше
Сюди Владіміра позвати,
Даремно — се уймалоб' власти.

Блуд.

Однако Володимір части
Своєї, Князю, незрече ся;
А на Варяг своїх упре ся
И бранею, огнём, мечом
Наїде на твій мирний край.

Мирослав.

А Печенег прийде степом
И доконає — уважай!
И стережи ся, яєний пане,
Щоби невийшло всё погано.

Світогор.

Я радив би — як слухать воля —
На заді забезпечить поле...

Гостомисль.

Женись з дитиною Ильдеї
Когана лютих Печеніг.
Послухай радоньки моєї
А непокаєш ся!

Ярополк.

Пробіг!

Чи ви незмовились? га, га!

Мирослав.

Из Печенегом брататись?

З донькою вепря свататись?

Блуд.

Небачу в тім нічого злого.

Гостомисьль.

Противно; користей багато.

Мирослав.

А клопоту из дружства много.

Ярополк.

На те немогу я пристати.

Погана віра Печенізи —

И в ню' князь руський неполізе.

Гостомисьль.

Даруй мені пресвітлий пане!

Ще поганійша: Християне;

А предся ти их так вемираєш —

Хоч и жони из них немаєш.

Мирослав.

Хибаж княгиня не жона?

Світогор.

Ні, тільки бранкою она.

Блуд (про себе.)

Чи не на мій се млин вода? (в голосе)

А миб' просили о княгиню.

Іоан.

Чим провинила вам Грекиня?

Гостомисль.

Чим провинила ся она?

Злий дух она! що не любов

Твого народа, к' тобі пане!

И присягнути я готов:

Що грецька бранка, препогано

Црехитро ты зачарувала.

Варяжко.

Мовчіте! ви би ся стидали

В лице се князю говорити.

Мирослав.

Як чарувала — то красою

И добротою и любовою.

Ярополк.

Мовчіть! бо я уже сердитий!
 Ти Гостомисль противний нам
 И ти Світогор — слава Богу,
 Я бачу добре ваші роги.
 Ви то бунтуєте Полян
 И до Владимира шлетесь;
 А ту неначе печетесь
 О мій гаразд и кажете
 Отсе Владимир на тя йде
 И Печеніги за плечима,
 Чомуж', чому некажете?
 Що ворог скритий мій єдиний
 То ви, бояре ви мої?
 Вам сіллю в оці Християне!
 И ви нікчемні из за того
 Мою княгиню гоните.
 Га! на предвічного Прабога!
 Я вам, бунтовники погані
 И вязи скручу й роги втру!
 Я князь, а поки правлю я,
 Поки жию, поки невмру
 Всім рівно суд триматиму;
 Чи Християнам чи Солнянам.
 А ви! ви стережітесь, ви!
 Бо хоч я не жаден крові,
 Наложите — и неоглянусь —
 Вашу зрадливість, головами.

Гостомисль.

Даруй нам князю! ми обетали
Лиш за своїм; а то честь каже
И право позволяє...

Ярополк.

Знаю!

Мирослав.

Мій князю! гнів твій справедливий;
Однако того негадаю,
Щоби боляре, всі твої
Були невірні бунтовливі,
Тому, що радили тобі.

Варяжко.

Мовчи! и звір прогніваєсь,
Коли, хто би ни був — кинєсь
На любую сму самицю.
Тим більш наш князь, котрий усе
Добро краю на оцѣ має
И вже рішив, чого всі чаєм.
Що до Грекині — в несвоє...

Ярополк.

Не їхнє діло; а моє!
И сліби я від неї мав
Дитину, сина, я б' сам клав

Вінець мій на чоло єі,
 Хоть бранка п хоть вам чужа.
 Коли-ж' нема, а Русь по мні
 Столонаслідника бажá,
 Готов я сватів висилати.
 Лиш д' дівці княжого колѣна
 И руської крові єдино;
 Д' княгині на престіл богатий.

Блуд.

Льву не лисиці треба — львиці.

Світогор (з тиха до Блуда.)

Щоб' впалась лисови лисиця.

Ярополк.

Дивіть! вся руськая земля
 Мені єдиному кланяєсь —
 И „самодержцѣм“ був би я
 Щоб' не Полоцькѣ; котрим пишаєсь
 Рогвальд, сусіда наш старий....
 Сказав я: „аз“ скажў и: „буки“
 З'єднав я Русь, придбаю чей
 Ще и старинный наш Полоцьк,
 И возьму в самодержні руки.
 Тому Варяжка на Полоцьк
 Шлю з поклоном пд Рогволоду,
 Щоб' там засватав его доч
 За князя руського народу.

Всі (крім Мирослава и Блуда).

Нехай на щастє, на здоровлє!
Щедруєм з вірної любови.

Мирослав (д' собі.)

Нєсчасна, бідная Грекине!

Блуд (д' собі.)

Моя! — бо вже его покине.

Ярополк.

Возьми ж' сто коней, сто куниць з собою
И гривен сто и золотую зброю
В дарунку діля тестя мого —
И з Богом відправляйся в дорогу.

ЯВА 4. (чути труби.)

(входить) **Гридьник.**

Ильдея Печенізький хан
Прихав свій поклін зложити
Прєсвітлий наш великий пане.

Ярополк.

Сей час его сюда просити! (Гридь. одход.)
Его ми звершили боєм;
А нині звершеним дружбою.

ЯВА 5.

входить Ильдея з старшиною Печеніг.

Ярополк (встає и підходить.)

Витай могучий смілий хане!

Витай нам в гаразді сусіде!

Ильдея.

Витай Русі великий пане!

На знак що в мині ні сліду

Давнійшої вражди, я нині

До тебе прошу ся в гостину.

Ярополк.

И дай то Бог, щоби від нині

Ніхто дружби сеї не кинув (цілують ся.)

Боляре.

Се нам веселая година.

Ярополк.

Ходімож у мої хороми!

А я гостину днесь подам

Яка й неснила ся нікому;

Небачив грецький кесарь сам.

(Ярополк, Ильдея, Варяжко, Блуд, Мирослав и Іоан одходять —
лишаєсь Гостомисль и Світогор.)

Гостомисль.

Ильдей за ним, а перед ним

Полоцьк — Варяжка княжна —

Світогор.

От бачиш и по всім.

Гостомисль.

Усё то дуже, дуже важне.

Світогор.

А найважнійше те, що ми
Вже небеспечні голови.
Найменша річ и прощавай
Жите.

Гостомисль.

До того неприйде.

Світогор.

Прийде ще, або ні — нехай!
Я нині Київ наш лишаю
И до Владимира спішаю.
(Одходить.)

Гостомисль.

Най присягне, що храм Богам
Построить, двигне віру нам
И прожене всіх Християн,
То я — скажи! престол отсей му не редам.
(Одходить.)

Игровище друге.

Хата на березу морському в Скандинавії.

ЯВА 1.

Малуша виходить з хати и стрічаєсь з Владиміром.

Малуша.

Мій синопьку! мое соко́ле!
 Скажи! куда еси гуляв
 Три дни и ночі моя доле?
 Вже за тобою й вуй питає.
 Скажи надієнько моя!
 Либонь тебе зачарувала
 Якась Русалонька морська.
 Що из тобою сину сталоє;
 Що ти сумний, понурий ходиш
 Один по скáлах и лісах;
 За домом ночі всі проводиш
 На жур Добрині и на страх
 Твоєі мамі сину мій?

Владимір.

Тому, що там, в душі моїй
 Товчесь и недаєсь заспати,
 Ти незарадиш мила мати.

Малуша.

Чи не Варяжка? не дівчина?
 Кого їмеш сватати мій сину?

Владимір.

Жінкам одно на голові.
 Не те відняло сон мені;
 А те, що вік мій ту марную
 На непривітній сій чужині,
 И жду на вітерець усую,
 Котрий би и мене й дружину
 Поіс у сторону рідную.

Малуша.

Терцю! Вітрило не заспить. —
 Господарь наш тебе вважа...

Владимір.

Чужий хліб дусить — некорміть...
 Запри могучого вірля
 В найкрасшу клітку золотую,
 Корми его, всім тим, що дня,
 За чим лиш тільки забанує;
 Впусти до клітки и орлицю,
 Постав вино и мід в скляниці
 И всім даруй, що тільки ум
 Природі вигадав на глум —
 А не розвеселиш его.
 Він буде з дня на день сумнійше
 Царську клонити голову,
 И вянучи не кине пищі
 И долю проклене свою.

Бо сильное его крило,
 О! не для клітки мила мати;
 Ёму не в жолоб — над громами
 Судило небо споглядати.
 Его вірлиця не на тоє
 На божім дереві вигрівала,
 Щоби орлятко молодое
 Як курятко в землі порпало.

ЯВА 2.

Наближують ся Боян, Ставур и Садко.

Боян. (з перевішеною через плече гуслею)

Добрийдень князю: се прийшли
 Ту Новгородські послі.

Владимір.

Витайтеж кметі! ба — та чим
 Вас князь бездомный привитає?

Ставур.

Рукою и слівцем святим.
 Нас віч до тебе посилає,
 Щоб' ти ненабрив Варяг;
 Бо в нас така запала рада
 Щоб' ти вернув ся у громаду,
 А ми, хоч брат тобі и враг,*
 Тебе заступимо від шкоди —
 Всі станемо тобі в пригоді.

ЯВА 3.

Идуть Волчий Хвост и Ингварь.

Волчий Хвост.

Лисиць, курей, котів и псів
 А паче всёго ослиюків
 Зігнали у одну громаду —
 Бігме! розумна була рада;
 Лиш крихту опізнала ся.

Садко.

Сталось — не наша то вина.

Владимір.

Хто се з тобою Воеводо?

Волчий Хвост.

Я мав на островах пригоду
 И кóрабль Новгородський взяв;
 В нím був посадник твого брата.

Владимір.

Посадник? хибаж брат украв
 Уже мій Новгород для себе?
 Пекло й небо!
 Гей вітре ти, святий Вітрило!
 Чому вже нерозпустиш крила
 И неподуєш по землі

Нерозібеш Владімірову тугу,
 Неси йому вже кораблі
 На Ярополка, метить нову знаругу.

Ставур.

О князю наш!

Владимір.

А що до вас —

Небуло вам мені казати
 — Коли о те я вас просив:
 Мені на войну поміч дати —
 Щоб' сам як мога хоронив
 Моєї голови; то би
 Я за Варягом не ходив. —
 Тепер же в гнів непринимайте;
 Що наварили те й кушайте.

Садко.

Чи ж' ти не князь нам? не щит права?

Владимір.

Я був вам тільки князь: „на славу“
 Без власти, волі и без слави.
 Князь намалёваний — ланцом віча
 Прикований до Вадима стовба.

Ставур.

Шануй віч Володімирю!

Садко.

Шануючого свій народ
Шанує также и народ.

Владимір.

Нестане з вами князь на прою.
Пращайте! йдіть
И Новгородцям обвістїть,
Що князь вашь Володїмїр каже:
„Я сам стою, я сам на стражі
Вашої долї и ладї.
Недасть Володїмїр спїску рати —
Лиш сю вам заповідь кладу:
Моїх Варягів пропитати
Пок не зберу ся и піду
На Київ, брата покарати.“

Ставур.

Ми коримось и спїшимó
Усє як слїд приготовляти;
На Бога-ж тя лишаємо!
(Одходять.)

ЯВА 4.

Наближусь Добриня.

Добриня.

Мій князю, поки вітер нам
Противний, раджу я тобі

Ту одружитись; думай сам.
Річ дуже добра, на добі
Короля за собою мати.

Малуша.

Хоробрий князю, любий сину!
Вволи и матери твоїй,
Нехай одно слівце докине
До ради воевод твоїх.

Владимір.

Кажіть!

Малуша.

Король сеї землі
Недасть тобі доньки своєї,
А дасть, чужа буде тобі
И діля матери твоєї...
Що? як би ти післав в Полоцьк
По Рогволодову Рогніду —
Тогдїб' полоцький наш сусіда
Тобі в тяжкій пригоді станув
И золотом, ба и військами.

Добриня.

Він з Ярополком; він одкаже.

Малуша.

На тое він ся неповажить.

Убила и братаей и батька старого
Рогніда пестіночка мила...

Рогніда.

Волхвіле!

Малуша.

Волхвіля? волхвіля!

И так до свекрі ти? до мене се ти?

Чекай! розкажү я ему як свята

Рогнідонька лає матуею — Га га! (Одходить)

Рогніда.

Розступись зёмле! розчинить

Челюсти київські гори!

И раздавить мене в своих утробах!

Мені обмерз той божий світ;

Бо я, несчастна, провинила

Рідні моєі смерть и горе, горе!

Розбійнику их подчинилась.

(Рве волосє и ломить руки.)

ЯВА 4.

Иде з лівои **Владимір.**

Дитінонько! що из тобою?

Чого свекрусі ти кленєш?

Рогніда.

Ох проклени ще й ти мене!
Чей пукне серце и умре,
И горести жите запре.

Владимір.

Голубонько! — що ту ся стало?
Беспечно мати то, сама
Тебе лайкою угощала —
Та ще й прискаржила.

Рогніда.

О! я —

Я збожеволю! — ти сам
Те видиш. Я клянусь Богом!
Що тільки мучусь и караю
И з дня на день лиш протліваю.
Кінчи мій скон! убий мене!
Рогніда тя не прокленé
А поблагословіть тебе!

Владимір.

О ти безмиосерна мати!
Хибаж у тебе серце є
Над безталаннем збиткувати? —
Неплач Рогнідонько моя!
Недам тебе більш зневажати

И пакости тобі творити,
 Всі будуть ся тобі корити,
 Княгинею тя величати —
 Навіть и мама Володіміря.

Рогніда.

Я того нежадна, мій пане!
 Дай по́ки матери твоїй!
 За то — сли ты на тее стане —
 Дай ухо прозьбі сій моїй:
 Даруй мені дрібненьку частку,
 Близь Ки́ва — сільце одно;
 Зовуть его Предславином.
 Зділай! зділай мені сю ласку!
 Нехай там горе протриваю —
 Або — як годі — умираю.

Владимір.

Невинна, чиста, терпілива —
 Без жовчи и без суєті;
 Вражена местю, а немстива,
 Подібна Радогостєви;
 Дам, дам тобі Предславино!
 Алеж веселіє мое
 Забудь раз горенько твое;
 И непросліжуйсь заєдно!
 Там! що мені твоя подоба
 И ті благоуханні коси:

Твої бо муки мені гробом...
 Отри-же из личёнька слёзи!
 А дам я, рай такий, тобі
 Як ранок на весні благий
 Рай тихої любви...
 Що вѣчера буду ходити
 До тебе серденько мое,
 Щоби по дневій суеті,
 В сих любих оченьках оджити...
 Ти плачеш? цить же, цить дитѣ!
 Тогді, ний небом громи кличуть!
 Нехай з под ніг земля ечеза!
 Ми неважати ймем обоє
 В любви, лебедонько мой.
 Идиж зібратись в супокою.

Рогніда.

(повисши сму на шаю и плачучи).

Владімір! люблю, люблю тя!
 О не глуми ся надо мною! (Одходить)

Владимір.

Безгаланная!
 Твої жалі й гіркіі слёзи
 Бог знає, чи затерти зможе
 Хочби и найкрасшая доля;
 А тиі безсердечні жони
 Ще сиплють в твої очі соли —

Шпильками тя й на смерть заколють —
Завзяті, мстиві — некло й громи!

ЯВА 5.

Иде **Путята**.

Варяги збунтували ся
Почувши, що ведуть сюда
Ярополка, брата твого, з Родна.
А Блуд розвідав, що теліги,
Вже недалеко, Печеніга.

Владимір.

Нехай же-ж гине! — смерть голодна. —
Ворота міста зачині!
Під зброю кнівські сини!

ЯВА 6.

Иде **Світогор**.

Наближуєсь Ярополк из Родна.

Владимір.

Скажи-ж Добрині що н я
На всё уже згаджаю ся.

(Путята и Світогор одходять в ліво а Володимір в право.)

ЯВА 7.

З лівого боку иде Грекиня.

Грекиня.

Де він? де я его найду?
 Владімирю! хибаж ти смерть,
 Щоб' недати ся упросити?
 Він там! иду за ним, иду —
 Бо час невольний вже горить
 И всё готов еще спалити. (Одходить.)

ЯВА 8.

Переходять Ярополк, Блуд и Варяжко; за ними збройні Кияне
 и Мирослав; за стіною чути крики: „Слава Владімирови! Смерть
 Ярополку!“

Блуд.

Завідомлю я брата твого. (Одходить.)

Ярополк.

Невийшов против брата свого
 Из замку мого. — Ох! колись
 Греміла Ярополча слава
 Од стін его — теперь, дивись!
 Неначе глумлять ся лукаві
 Из мене мовчанкою.
 Чи-ж ви нечуєте понурі стіни

Над князя долею здрогніня? —
 Безжалостні, холодні, дикі
 Мов тих гнилих Киян громада
 Витаєте побідні крики
 Желізного Владіміря
 Веселим гомоном! (Чути: гурра!!!)
 Що там за галас під стіною?
 Чи се сміють ся надо мною?...
 Ой ви безглуздні ягнята!
 Хиба-ж я гірший мого брата?
 Хиба-ж він більш' ласкав, чим я?
 У нёго правдасуд брехня!
 И він не Россом як и я? —
 Се вівці пажерного вовка
 У божевілля прославляють,
 И в честь его горлають, бляють
 И пімсти звуть на Ярополка!
 За що? — того й сами незнають...
 Так для забавки — для охоти —
 Бо вздріли величь в тім болоті,
 В которім рохкають самі...
 Народе! ти хоч без вини,
 А все-ж ти гірший як опирь —
 И більша бестия чим звірь!

Кияне.

Смерть Ярополкови!
 Смерть богохулови!

Смерть розпинателям народа!
Здоров Владимір и свобода!

Мирослав (виступає).

Стидайтесь люде! честь несчастью!
Здрогніне покореній власти!

Ярополк.

Ой Мирославе! ти гадаєш
В их серцю милість розбудити?
Они — хибаж того не знаєш?
Тебе не будуть розуміти.
В народі серця не питай —
Невдячність, зависть их повила;
Голодная хота кормила.
Они ненавидять чужого;
Во всім жадні хісна лиш свого,
Не світла правди и свободи —
И обзиватись до них шкода.
Ти посвятивсь для них — но знай!
Що гірко вивдячить тобі
Народ, щедроти всі твої.
Бо коли тільки чорний пай
Тебе під ноги им покласть,
Самі придончуть грудь тобі
И нову звеличають власть.

Мирослав.

Хто вдяки глядає в дитини?

Ярополк.

Ей слухай мя! ти марно згинеш;

Бо ранний цвіт мороз варить

II Марот лютий усмерчає.

ЯВА 9.

Идуть Блуд и Волчий Хвост.

Волчий Хвост.

Князь просить в гридницю, сідати.

Ярополк.

А довго дав на тее ждати.

Ходім! — не плач, не плач Варяжку!

Мені, самому, трохи тяжко —

Та щож', пропало. — Брате, брате!

Не знаєш ще, як то болить

Витязям до колін надати...

Недай Бог! щоб' и ти, колись

Як я ходив ся піддавати

Кому, на ласку и неласку!

(Одходять всі, лишаєсь Мирослав.)

Мирослав.

Що се? куда ведуть его?

Владимір сам не показавсь —
 Хибаж би він на те завзявсь
 Щоб' стратити его? (Спішить за ними.)

ЯВА 10.

З противної сторони являєсь Владимир в збруї из голим мечом в руці.

Владимір.

Він брат мій? ні! — По матери
 Єдино тільки вірні брата.
 А по вітци? — як доказати?
 Деж' він твій брат? не говори!
 Я завсе нелюбив его;
 А він мене ще більше, ще! —
 Який Чорт бабу ту несе?

ЯВА 11.

Влітає простоволоса **Грекиня.**

Не бий! не убивай его!!!

Владимір.

Рушай! він заслужив на те.

Грекиня (тримаючи ь его).

И брата хочеш ти губити?

Владимір.

Пускай! и перестань квілити!
 Який він брат? Того сам Біг
 Нескаже бабо! для тогó....

Грекиня.

Ви предсяж' батька одного
 И кров его из жил твоіх
 Невицідиш, хочби-сь хотів!

Владимір (тручає сі).

Мені він матерь обругав
 Й робичичом мене прозвав, —
 И брата мого погубив —
 Моим уділом завладів —
 Він Русь забрати всю забаг;
 Він нам не брат, а лютий враг.
 Сам Бог его назнаменав
 Перстом своим на смёрть — процав!
 По нім менé жаль не берé,
 Пускай мене! він днесь уире.

Грекиня.

Хоч він и мать тобі зобидав
 И кинув на твій род огиду;
 Хоч и на Новгород твій, княже
 Він положив безиправно т́жу.
 И всю Русь-землю захонив —

Ти всё ему вже відометив.
 Взяв Новгород, Полоцьк розбив,
 Ёго Рогніду полонив;
 Заняв Овруч и Київ взяв;
 Він сам тобі и Родню здав
 И мов жебрак сюди приходить,
 Щоб' ти ёго помилував —
 И щож' тобі ёго жизнь шкодить?
 За що? за що ся ти завзяв
 На брата, так несамовито?
 Мовчиш Владимірю сердитий?
 Змякни! й душиці супокою
 Не каламуть братною кровю!
 О незймай грозі сії!
 Бо храми, що Богам пострѣиш,
 Не умалять вини твоєї, —
 Сумліня твого не вколищуть —
 И братню кров на тобі лишуть.
 Народ тебе цуратисьме
 Неначе ката — палача,
 И кожда чистая душа
 Тебе на віки прокленé
 И братобоєм назове —
 Безбожним Володиміра!

Владимір (про себе).

Я весь дріжу — що се мені?
 То полум'єм по серцю бродить

Пекучая гроза́ (в голос).
 Пронало! (до себе) ні, нехай уходить!
 (В голос) Безмозга голова!
 Хиба-ж' живуть якісь Боги?

Грекиня (встас).

О! коли Бога ти не маєш,
 То я тя більш' неумоляю...
 Идиж' и умертви сю жизньь,
 Що сплодила вітцівська жизньь.
 Иди! пусти, зціди сю кров,
 Що в батькових жилах гуляла!
 Бий серце, що вітця любов
 В рівні з твоим благословляла.
 Иди! під стріхою твоею
 Чинить невольне діло тее;
 Мов той розбійник у норі.
 Идиже братчика витати!
 Рідненького поцілувати
 Мечом по рюкою в нутрі.
 Вон брате, брата мордувати!

Владимір.

Скажена, бісноватая!
 Не я судив его — не я!
 А вся, вся кнівська громада
 Побоявшись таємной зради.

Грекиня.

Ти, д' „роті“ брата запозви!
 Нехай він присягне тобі
 И закленьє дитиною
 Своєю, що під серцем ношу.

Владимір.

Ба, ба! хиба-ж то він не може
 И сто присяг таких зломити?

Грекиня.

Він не облудний, він не скритий!
 Всі люде

Владимір.

Ой нема облуди
 Там, де лиш правда за тобою.
 Він батька мого первінець;
 Єго власть в мене під рукою,
 А де иде о власть, вінець —
 Там кождое сумліне спить
 И серце й рідна кров мовчить.

Грекиня.

Чи-ж ти єго від вчора знаєш?
 Він лицемірити невміє —

Усе держить, що присягає.
 Однак, ний буде — припустім:
 Що сю присягу зломить він —
 Що-ж против тебе він здоліє?..
 О ні! — твоя душа щось криє,
 Чи не боиш ся ти его?
 Ти, що всі землі взяв собі,
 И жінку и его рухлó,
 Ще багнеш жизни? — стид тобі!
 Боятись брата нищого.

Владимір.

Мовчи! я не боюсь нікого.
 Ходи за мною! — сли ще жив,
 Нехай живе и вічно, з Богом.
 — Твоя заслуга, що-м простив —
 Не дякуй! поспішим до нёго!

Грекиня.

Щоб' неспізнити ся — про Бога!
 (Сквапно идуть туди, куди повели Ярополка.)

Игровище вторе.*Гридниця в замку в. князя в Києві.***ЯВА 1.**

Входять Варяг и Збуй зо спісами.

Збуй.

Варяже! не страшно тобі?

Твій князь отсе

Варяг.

Гм! — а тобі

Збуй.

Га! я заслугоую жите;

Тому й не конче мені гріх.

Варяг.

Дурний! те глуне слово „грїх“

Жрець вигадав, лиш для таких

Злодїв, трусаків як ти.

Збуй.

А ти не збуй? и з чеснотї

Проколеш нинї свого князя.

Варяг.

Ой брешеш! ні, не мого князя.

Мій князь, пан над князів усіх —

Владимір (грас ся з гуслею Бояна.)

Поважить або ні,
 А лучше все буде мені
 Уже на перед розпізнатись :
 Чого по нім нам сподіватись.
 Тому будь ласкав воеводо
 Піти для князя твого в свати,
 Як тільки станем в Новгороді.
 Однак як Рогволод старий
 Нас неприйме —
 Або лиш зволікати йме
 Скажи ему : що я збройний
 У десять тисяч свата йду
 Гуляти на моім весілю.

Добриня.

Дай Боже счастье на се діло!

Волчий хвост.

А вжеж удасть ся на біду!

ЯВА 4.

Надходять Оляф, Гарольд и Рагнаръ.

Оляф.

Чолом, чолом пресвітлий княже!
 Всё військо жде тебе в покорі;
 Вже узброились всі Варязи.

Бо вітер обернув на море
 И я би так гадав
 Ще нині байдаки пустити в плав.

Владимір.

Витаю тя! мій Оляф добрий
 И вас приятелі хоробрі.
 Біг заплать вам. — Там спочивай (кидає гусль)
 Безсильний гомоне душі!
 Она тепер піснь заспіває
 Желізом острим —
 И плоть живу и кров своїй
 Дарує думі.
 По братови неплакав я;
 За то тепер заплачу я
 По нім так дивною слезою,
 Що огняною полоосою
 Дніпрові води обагрить
 И братигублячого брата
 Здавить в обіймах и спалить!
 Клянусь! — від нині — мила мати —
 Сідло нам буде подушкою,
 Одягалом холодний мрак;
 Неорошú лице водою,
 Уст незакроплю на пирах;
 Незвесело ся, неспочину
 И збруї з себе незніму,
 Аж київському господину

Кров братню кровю несплачу...
 А ти посадниче Ярполка
 Вертай! сказати брату мому:
 Що я вже повернув до дому,
 Й за те що Ольга з світу згнав,
 Що Новгород мені забрав,
 Мене и матерь зневажав,
 Карати йду его, — нехай же ся хоронить!
 (Ингварь одходить.)

Рагнарь.

О князю Володимирю!
 Жаль, жаль розстати ся з тобою.

Владимір.

Немав спокою ти зо мною.
 Алеж скажи господарю
 Мій щедрий, милий, благородний!
 Чим князь Русі тобі, сьогодні
 Щирую віддячить гостину?
 Скажи Біорна мудрий сину!

Рагнарь.

Мені — гостину? — добрим словом.

Владимір.

Будь же богатим як земля!
 Здоровим як вода гірська!
 А род твій вічним як ті зорі!

Раґнарь.

Дай Боже вам! на мори и за морем!
(всі одходять попрощавшиє — лишаєь оден Раґнарь.)

Раґнарь.

Ой літа, літа!
Чому не повертаєте ніколи?
Попливби й я по тих морських валах
Та погуляв по морю и поли
Як молоденькими літами.
И я колись — на провесні житя
З морськими королями Вікінгами
Сулóю шибав, аж під Цариград
И шлях мостив людськими головами. —
А нині — Боже! ту сиджу
У самоті гіркій, тяжкій, —
Літ бранцём и недуг — и здохну ту
Неначе вовк старий;
Ніким піснями непрославлений
И неоплаканий ніким...
Колиб' у мене син!
Або ягниченька дівча —
Сини погибли в полю слави
А дівчина моя в кривавій
Неволи бранкою віта;
Коли не згибла ще — єї чекаю я
Ох літа літа (глядить за иливучими.)

ЯВА 5.

Байдаки, набиті залізом вкритими воюками, пливають попри беріг —
Владимір и всі з криком пращають Рагнара и перепливаючи
співають.

Пісня.

По морю по морю, по плинних валáх
Пливем на щоглистих змíах,
Над нами й за нами війни вітер віє
Грізна Валькірія!
Гей хлопці, молодці — меч острій в руці —
Провернем всі землі, краї;
Страху ми незнаєм, щитом бо нас криє
Грізна Валькірія!
Хто верне до дому, той з золота не;
А хто вь лютій січи умре,
Той з Одіном віщим в Вальгалі ясніє
И мід чистий добрий ему подає
Грізна Валькірія!
Грізна Валькірія! (одпливають.)

Д І Й С Т В О П.

Игровище перше.

Світлиця в Полоцьким замку.

ЯВА 1.

Рогніда виглядає вікном, входить Нянька.

Рогніда.

А що?

Чи ти довідалась, кого
Отець хлібсілю зустрічав?

Нянька.

Як ні? перепеличенько моя?
Він зустрічав. . . .
Ох серденько! які там пишні коні;
А коней сто красуєсь на припоні. —
Аж капле з них від срібла, золота.

Рогніда.

Ет що там коні!

Нянька.

Що там коні?
Таж' ти и світ увесь зійди,
А протів сих всё буде просте.

Рогніда.

Немуч мене стара! то гості
Заіхали до нас в гостину.

Нянька.

А де там гості — не тоті!
Не гостеньки, моя дитино.

Рогніда.

Хибаж послі?

Нянька.

Ні, не послі.

Рогніда.

А хтож? кажи!

Нянька.

Яка цікава —
Проси! гарненько попроси
Твою стареньку вірну няню
И всё про панство величаве
Тобі оповідати буде.

Рогніда.

Як же скучні старі люде! —
Довідаю ся при сніданю.

Нянька.

То знай сватове молодого —
Ну — Ярополка Київського
До тебе, серденько мое. —
Як-же ж' горить лице твоє.

Рогніда.

Ой! будуть, з чим прийшли й вертати.
Мені нехочесь віддавати.

Нянька.

Чи збаг би за таке? гей люде!
Та-ж' ти княгинею на світ весь будеш.

Рогніда.

Служити мужеви — неволя. —
Я ненажила ся еще
Вільною пташкою, на волі.

Нянька.

Цить, цить, неговори пуге!
Перепеличенько моя.

Рогніда.

Роззути чолов'яка — я?

Нянька.

Ну, ну! якось оно буде.
 Сама побачишь, коль' прийде
 Твій Ярополчик за тобою
 Як княжич в казці — що говорять:
 „На небі звізда — й у не́го звізда“
 „На небі місяць — й у не́го місяць“
 „На небі сонце — й у не́го сонце“
 „А сам весь божим світом сяє.“
 Ну, ну — якось тото буде.
 Як на́ тя гляне, поцілує,
 И річ солодку заведе —
 Чекай, чекай! — ще посмакуєш.
 Ну, ну! якось оно піде.

Рогніда.

Ти божевільна! чи не стид
 Тобі старій таке плести?

Нянька.

Ой! тямлю добре я той стид.
 Як би то стид — нейшлиб тогди
 Дівчата любі за муж — ці.
 Май розум! цить! идуть сюди!

ЯВА 2.

Входить Рогволод и Варяжко з товаришами.

Рогволод.

Витайте! гості дорогі.
 Одпочивайте! ви стружені
 Я непитаю, мій поштенний,
 Яку орудку Київський
 Великий князь до мене має...
 Ти не від себе чей приходиш
 И дарами цінними годиш
 Мені; тому (прости) гадаю
 Що ви не гості, не купці
 Не ловці смілі, а послі
 Від Ярополка идо мні.

Варяжко.

Ми однимі и другими.
 Бо ми й послами Ярополка
 И ловцями; хоть не на вовка,
 Медведа або тура — ні!
 Веде пороша нас д' куници,
 Хорошенькій отсій дівци;
 Єі великое княжя
 В подружіє собі бажя;
 Кланыє ся и присилає
 (товариші подають дари и хліб-сіль)
 Сто коней, сто куниць и зброю золоту

И опанчү елинську из шовкү
 З самоцвітом перетені золоті
 Женьчужні ковтки оттоті,
 Лиш будь для него милим батьком.
 (Чути голос рога.)

Рогволод.

Я дякую за честь и за хлібсіль и дари.

ЯВА 3.

Входять два сини Рогволода.

Син 1.

Добриня, смілий воевода
 Владімирів из Новгорода.

Варяжко.

Ого! він повернув з за моря?

Син 2.

Те знали ми еще учора.

Рогволод (д' собі).

Не дуже радую ся з того. (в голос)
 Прости! мій благородний свате.
 Иду перш' всёго гостя мого
 Старим обічаєм витати.

ЯВА 4.

Входить Добриня з кількома товаришами.

Рогволод.

„И слихом слихати и видом видати“
 Яка се радість для мене
 Тебе войводу привитати.
 Святив бы ся вітрець благий,
 Що тя здоровим д' нам приносить.
 Витаи и одпочинь, тай жий!
 На що нас стати.
 Варяжку! гості в хату —
 То мир, горазд, Біг в хату.
 Що нам приносиш від орла
 Від Володимира? (до Варяжка)
 Заладьмо те — щоб закінчити
 Почате сватане!

Добриня.

Що? сватане?
 И я з тим ділом приїзджаю.
 Князю! орел наш молодий
 Орлиці сизої бажає;
 Мене ид тобі посилає (подає, лицарем поданий хліб)
 Щоб' ти приняв від него хліб святий
 И дари пишні многоцінні.
 Він обнима твої коліна
 З слівцем любови: „дай твою

Рогніду прехорошую
 Мені! й приймай мене за слухняного сина“.

Рогволод.

В тяжку пригоду коровай
 Святий мене старого прѣ.
 Се долі дві — Богів двох — вибирай!
 Возьму сесю — Перу́н мене побѣ
 Возьму тоту́ — спалить мя сонце ясне...
 Немає счастья там, де счастья за богато.
 Нема и волі воли красній,
 Котрій відущі очі взято.
 Свати мої! Хотяй Владимір князь
 И менший пан, від Ярополка князя —
 Хоч мать его невільница була —
 Хоч власть его під братом сягнула;
 Він наш сусід и друг знакомий.
 Тож булоб прикро серцю мому
 Его з нічим відправити до дому...
 Так само прикро ба й погано
 Зобідити Русі цілої пана.
 Чи сяк, чи так я вибираю счастье
 Моїй доньці — я виберу несчастье.
 Тому нехай она
 Свободно вибира сама;
 Щоби невибраний від мене
 Гнівом незапалав на мене.

Добриня.

Лиш тям, що Володімір смілий
Невибраний, у сороктисяч свата
Явить ся на твою весілю;
Твій коровай желізом бгати!

Варяжко.

Великий рот буває у хоті;
За то рука у неї вяла.
Знай Ярополкові щиті
Так вкриють плоцькні забрала,
Такий из спіс уродим гай,
Що не поважить д' вам явить ся
Блудний той князик — вибирай!

Рогволод.

Донька Рогвальда грозьб не убонть ся.

Син 1.

Рогнідь! ти крови чистої —

Син 2.

Некаламуть єі.

Рогніда.

Я за-муж вийти ще неждала;
Князів, що шлють ся невидала;
Тому хотіла відпустити
Обох сватів; щоб негнівїти

Нікого з них.

Колиж поваживсь сей, нас всіх
Грізбою змусити до того,
Що дієсь лиш по вольній волі,
То мушу днесь закрити долю
Вже вибрати для серця мого.
И те що булоб протів волі
Стаєсь по волі; без ваги
На те: чи раді сим Боги;
Чи жизнь беру — чи смерть, неволю.
Добринё! ти нам негрози!
И передай князеви слово те:
„Нехочу роззувати сина
Рабині, бранки — я княгиня!
А Ярополкови послужу.“

(плаче и паде в обійми батька — родина єі цілує.)

Варяжко.

Я дякую на вмісто князя.

Добриня.

На вітер негрозив я князю!
Здоровий оставайсь! и стережись!
За сю негідную обиду
Нанесену твому сусіду
Богато крови розілись! (Одходить.)

Рогволод.

Мій свате! повертай до дому!

И донеси всё пану своему,
Щоб' вислав нам свою потугу;
Бо Володимір мстити буде
Отсю заслужену знаругу.

Варяжно.

Так поспішу, що й спать небуду. (Одходить.)

Рогволод.

Здоров ходи! Я дякую
Тобі Рогнідонько моя,
За смілу відповідь твою. (одходять всі.)

Игровище вторе.

Світлиця великокнязівського замка в Києві.

ЯВА 1.

(Грекиня зходить ся з Блудом.)

Грекиня.

Чому так жалібно на мене споглядаєш?
Блуде! що сталось? ти щось знаєш!
Скажи мені се!

Блуд.

Безталанна!

Грекиня.

Чому звеш безталанною мене?

Блуд.

Ох непитай о те!

Грекиня.

Мій Блуде!

Блуд.

Чомуж то, бідний, я неможу
Любви твоєї ластівкою бути?
А чорним вороном приходжу
Тобі закракати грозюче
И засмутить себе, тебе засмучуючи.

Грекиня.

О Боже! князь? промов!

Блуд.

Здоров.

Грекиня.

Чогож' мене ти так лякаєш?

Блуд.

Ти нічого́ еще незнаєш?

Грекиня.

Кажі!

Блуд.

Великий князь Полян
Післав Варяжка на Полоцьк.

Грекиня.

В Полоцьк? в Полоцьк? — за чим же там?
Промов! чого він у Полоцьк...
Немуч же! — говори!

Блуд.

Прости!

Він слав ся по Рогнідь.

Грекиня.

Рогнідь?

Брехня!

Блуд.

Питай у всіх сама.

Грекиня.

Ха, ха хаха ха!
Скажи еще раз! він післав
Сватів до білої Рогніди?
По смерть мою післав?

Блуд.

Княгиніне

Даруй! се не моя провина.

Грекиня.

Нехай-же світ померкне весь!
 Нехай иде останная година!
 Нехай зоря з небес зірвесь!
 Коли заходить вже для мене
 Світ мидий, сонце счастя мого...
 А я хотіла з серця того
 Небесний рай создати мому Ладу.
 Для него, в нім и ніколи без него —
 Я думала найти собі відраду
 На скуку, за Гельлядою моєю.
 И щож найшла я ту небога?
 Чого діждала ся? сієі
 Огідної, несказанної зради...
 За то, що мисли и бажаня
 И долю всю житя розмаю
 Для него, я, без ропотаня
 В нім из душою законала;
 Така заплата и відправа?
 Ох! — ох лукавіи мужчини! —
 Тричі проклята! що вас любить.

Блуд.

Єсть вірнолюблячі княгиніне!
 Однак жінкі не люблять ся в таких.

Грекиня.

Нема! нема! — я скоршеб припустила,
 Що тее сонце з неба впаде,
 Що землю розібе Вітрило,
 Чим Лада мого тайну зраду —
 Так, кляв ся він мені.
 И так, прилещувавсь мені,
 Алеж — облестний муж
 За пазухою вуж.
 Паук що ссе з мушок невинних кровь.
 Ой! добре він підроблював ся під любовь,
 Пок' нескосив краси моєї;
 Пок не звялив, собі на розкіш, мого цвіту;
 Аж напоив ся серцем тим до ситу.
 Я виджу, виджу ясно тее.
 Єго любову покрила ржа —
 Він свіжих прелестей бажа.
 Однак за темну Върварку мене міняти!
 (Плаче.)

Блуд.

Ні він не wart такого жéньчуга!
 Як можеш ти о нёго ще стояти?
 Згорди! невдячним віроломним!
 Я щирий твій слуга —
 Я послужу тобі и счастью твому.

Грекиня.

Нема для мене счастья, Блуд!

Він в него запустив журицю,
 Спалив пекольным жаром груди
 И кинув душу во темницю...
 Ох пімсти! за понищені надії,
 Що він зварив морозом.
 Пімсти! за смерть душі моєї.
 Пімсти! ох пімсти! Чорний Боже!

Блуд (про себе.)

Она спалить мене — мушú признатись
 И пімсту сю приобіцяти. (в голос)
 Велакая княгине ясна!
 Давно уже, давно, прекрасна,
 Я мучив ся и мовчки умирав;
 Нехотячи мутити твого счастья.
 Тепер оно змінило ся в несчастье
 И я на вислуги тобі, кладу жите
 И останній жівжик сердца мого! —
 Я люблю тя! люблю страшенно
 Клянуся Господом вселенни!
 И я помщу знаругу над тобою!
 Або покриють мя землею!

Грекиня.

Ох мати божая свята!
 Що я сказала?... пімсти? О!
 Ні, він душа мого житя —
 Она умре з житем его!
 Ох зависте блідая, люта!

Чого мене так іш, так мучиш?
 Вертай! вертай з відкиль приходиш!
 И забери з душиці тругу жгучу!
 Пекольний чад спаленої любови
 Тебе почав, тебе уродив
 И шалії розлива по крови
 И серце гадиною не
 И мозок сушить и мене
 В могилу темную положить...
 Ой ні! не хочу пімсти, ні!
 Хибаж поможе то мені? —
 Ублю я жаль в мойй души
 И князя наверну до себе...
 Хибаж Рогнідь рівня мойй красі
 И умови, щоби закрити мое небо?

Блуд.

Даремна ся надія буде!

Грекиня.

Колимень ти любиш, Блуде!
 То стій при мні, на сій добі —
 Ох поможи! а я тобі
 Сотенно вірність нагороджу.

(Чути труби).

Блуд.

Жите за тебе я положу!
 Опамятай ся! князь вертає —
 Нехай нічого неспізнає.

Грекиня.

О Господи! я зашинула
 И на воротах не зустрічала
 Ёго. Цить серце! и розлий
 Прелёсть любови по лици;
 Затри слід слёзів серце!

ЯВА 2.

Входить Ярополк.

Грекиня (заходячись від плачу.)

Не сподівалась я тебе!
 Проміню ясний мого серця.

Ярополк.

Знать, що неждала ти на мене.
 Чогож ти плачеш так на взрид?
 Що стало ся? тобі не стид?
 Чим серденько твоє вражене?
 Скажи! чи ти, мені, нехвора?

Грекиня.

Ні, ні! — так — з радости. Я хвора,
 Що бачу сонійко моє!

Ярополк.

Не плач! Забагане твоє
 Я нині изполнив,
 И княздворець на Овручу
 Для тебе спорядити велів.

Грекиня.

Пощо мені Овруч и Древа,
 Чи-ж я о той дворець прошу?
 Мені нічого більш' нетреба;
 Коли ти жив, здоров и в мене,
 Раю! весно моя зелена!

Ярополк.

Но цить же цить! и за гостинець
 Той, поцілуй мене дитино!

Грекиня (цілує его).

Ох, той гостинець!

Ярополк (цілує єї).

Ще раз, ще!

Чогож ти хлинаєш дівчино!
 Иди! подай нам істи вже —
 Ні, одпочинь в своїй хижині.
 И накажи слугі твоїй.

Грекиня (одходячи до себе).

Дівчина! — Боже мій єдиний!

Ярополк.

Несчасна — ти звістив єї
 Про сватапе моє?

Блуд.

Та де?

Она уже про тебе знала.

ЯВА 3.

Входить Ингварь.

Ингварь.

Великому князеві: „слава!“

Ярополк.

Що ти жене из Новгорода?

Ингварь.

Владимір з воїнством варяжим
Вернув притьмом из Скандінаві;
Прогнав нас и тобі се каже:
*„Олега мстити, йде на тя
Владимір — ополчай же ся!*

Ярополк.

Чи так? — у поли чистому
Попробую з ним слави й сили.
Блуд! клич дружину всю дільну
Щоб' стріли и мечі точила.
А ти иди и повели
Мої меді перед ворота викотити —

И піднеси мій княжий клич
 На доброго охотника війни.
 Недовго миром нам припало жити —
 И знов гряде на зéмлі божий бич.

ЯВА 4.

Входить Варяжко.

Ярополк.

Витай нам свате! що? и ти
 Засунув хмарою лице?

Варяжко.

Дві вісти, наш великий княже!
 Тобі Варяжко днесь несе;
 Одна из Ладою тя звяже,
 В шелом тя друга прибере.
 Рогвальд о поміч тебе просить
 Протів Владіміра, що грозить
 Рогніду силуміць узяти;
 Бо не его, лише твоих сватів прийнято.

Ярополк.

Я радуюсь обом новінам.
 Полоцьк потребує залоги,
 Рогнідь безпеки — ні хвилини
 Неможна тратити. Варяжку!

В сей час мені збери, що мога
 Комонника, під óпитним ватажком;
 Відправ в Полоцьк; нехай держить его —
 Пок' ми на óдсiч ненаспiємо.

(Одходять всі.)

ЯВА 5.

Входить Грекиня.

Грекиня.

Нема нікого — Гей! Отроче!

ЯВА 6.

Являсь Отрок.

Грекиня.

Клич Блуда! хутко! мій Отроче.

(Отрок відходить.)

Цить серце! Блуд тобі поможе.

О! несуди мене мій Боже!

Я свадьбу сю розбити мушу;

Хотьбих запропастила душу!

ЯВА 7.

Входить Блуд.

Грекиня.

Я чула всё и знаю вже усё.

Ах Блуд! коли мене ти любиш —

Зачинь! щоб' військо в час нейшло
На поміч Рогволоду. — Чуєш?

Блуд.

Як можна!

Грекиня.

И чому неможна?
Тиж' клявсь мені вернути долю!

Блуд.

То непоможе більш нічо.

Грекиня.

Нехайже пропадає всё.
Нехай Рогніда сяде на престолі,
Нехай панує в Києві,
Нехай сини Рогвальдові
Вам допчуть всім по голові —
Меніж' однаково!
Мене ніхто, ніхто нелюбить,
И більш ніхто вже непогубить.
Тому мені вже всё байдуже! —
А вам дістанесь по заслугі.

Блуд (про себе).

Гм — може бути — правду каже.
Що? коли я на те поважусь? (в голос)

Небійсь! заким залога там прийде
Владимір чей на місци вже буде
Від нєго близче, як від нас.

Грекиня.

Ой Блуд! я дбаю и про вас,
О зупинї залогу Блуде!
За те я вдячна, вічно, буду.

Блуд.

И затушиш огонь любви моєї
Любовою щирою твоєю?

Грекиня.

Всім тим, чим бідная жонá
(Що сиротою, так як я)
Котру вбиває чужина,
Мужá нагородити мóже,
Нагороджу.

Блуд.

Те лиш говориш на добі.

Грекиня.

Як ні — скарай мене мій Боже!

Блуд.

Ти Бог мені, и я тобі (обіймає єї)

Поможу — хотяй тоє знаю,
Що князя и мій край зраджаю.

Грекиня (вириваєсь).

Пусти Блуд! нероби дурниці!
Я хвора з гора — и банна. (утікає)
О Ярополк ший! ший з багна
Коли нешанував криниці!

Блуд (сам).

Щоб' тільки ся любва моя,
Невийшла ще мені на лихо.
А всё таки, Грекиня ся
Ворожить правду. — Серце! тихо.
Яж предся, на біду,
И сто таких причин найду,
Щоб' наше військо зупинити,
Похід его в Полоцьк спізнити...
Але розваж Блуд! що ту радиш —
То очевидна чорна зрада
На князеви на пану твому...
Ба—ба! се тільки наглая
Моєї власти оборона —
А зради в ній не виджу я.
За власттю банує кожда грудь.
И злодій той, що ходить красти —
И жрець що дурить темний люд —
И князь що чигає напасти

На власть чужу.
 Бо власть дає ту силу нам
 А сила и гріхи вінчає.
 Розбої, підлість освячає.
 Бо сила Бог и пан...
 Тому то, кождий розумніщий
 Про себе тільки памятає
 И лиш про себе ту жне;
 А чесним кождий, бо скриває
 Глибоко у нутрі гріхи...
 Колиж' усе людство так чорне —
 Колиж' до мази всё так горнесь —
 Я мав би чистим сам лишитись?
 Дурачество!
 Тогді знайшовби ся проворний
 Такий, що учинивб' мя чорним
 Перед очима мого князя.
 Князя? — Вряжко тягне в инший бік,
 Гостомисль в инший — ну а я
 Знов в инший — а там чорная
 З півночи хмара — так ми Біг!
 Усё провєрне и зальє, —
 Блуд уважайже на своє!

(Одходить.)

Д І Й С Т В О Ш.

Игровище перше.

Лісиста околиця в ночі.

ЯВА 1.

Владимір, Добриня и Малуша.

Добриня.

„Нехочу я роззуть робичича“,
Сказало гордое дівча —
И я им заповів війну.

Владимір.

Я гордість їй з плечей зніму!
Го Русичі! медвежий роде!
Ні, не медведі; вепрі ви!
Що в власній бредете крові,
Жручи потомство свого плоду.

Малуша.

Ой сину мій! ти и не тямиш
Що витерпіла твоя мама.

Добриня.

Дитиною в неволю взята,
 На паству слугам оддана,
 О власть, престіл окрадена,
 До ложа змушена булатом;
 Та ще потом обругана —
 Така любва, така заплата
 За вірність їй була.
 У дверей князя, наче сука
 Тебе ховала в тяжких муках;
 Нераз по її плечу, сула
 Твоїх братів ударила;
 Пок Ольга, кающая ся,
 Тебе ид собі неприняла,
 И разом з внуками ховала.

Владимір.

Я всім за те віддячу ся!

Малуша.

„Робичича?“ — они раби!
 Розбійники, котрі прийшли
 И запалили наш сей край —
 И знищили наш тихий рай
 И наших витязів князів,
 Що рід свій пишуть від Богів
 Підлою зрадою душили,

И слуг, з дітей их, поробили.
О! недаруй поглума сину.

Владимір.

Пімщу! пімщу! — або загину!

ЯВА 2.

Приходять Волчий Хвост, Оляф, Гарольд и пр.

Оляф.

Ти кликав нас пресвітлий княже?

Гарольд.

Готовні твої Варязи.

Владимір.

Світає — встали вже и зорі
И нам за діло вже поря.
Недаром ми плилі за море,
Недаром перебрани ся
Мов блискавицею сюда.
Нам треба ясным громом бути
И нині ще Полоцьк здобути;
Або під стінами жите
Лишити й світа невбачати.
Спішім! „Робичич“ се будé
Наш клич безмілостний завзятий!

Гарольд.

Ходім, ходім!

Оляф.

Пора — ходім
 На танець при мечів музиці;
 А рикнім Рогвальда столиці
 Таку пісень, що навіть и Валя
 Страшнійшої незаспіває,
 У померки живого світа;
 На світа и Богів погибель!

(одходять.)

ЯВА 3.

Идуть Путята и Світогор.

Путята.

Князь буде дуже рад учути
 Що в Києві за ним всі люде.

Світогор (чути трубу.)

Няй прожене лиш Християн;
 А князём нам безпечно буде —
 За те Гостомисль ручить сам.

(одходять.)

Игровище второе.*Перед ворітьми вел. княз. замка в Києві.***ЯВА 1.**

Слуги князівські викочують через ворота на улицу бочки з медом; за ними виходить Окличник, трубить в ратную трубу -- збігаєсь народ.

Окличник.

Кияне!
 Великий князь широкої Русі
 Збирає військо на Владіміра;
 Що з Новгородської землі
 Иде з Варягами сюда...
 Годі вам на печи лежати,
 Бо за спаня не купите коня.
 А лучше в нас на службу стати.
 Тому в кого реве біда,
 Хто дома гаразду немає,
 У кого смілая рука —
 Няй обісте своє лишає
 И в князеву дружину йде!
 А жалувати nebude.
 Хліб княжий, хліб то золотий.
 За ним наживемо усєго
 И погуляем ще до того...
 Кияне, пийте! — Князь частує — (не до них)
 Так дай вам Боже на здоровле.

Голота (пє).

Нехай у гаразді вікує —
А ворогам на безголове.

ЯВА 2.

Идуть Инґвар и Блуд.

Блуд.

Так ти начальником залози,
Що на Полоцьк спішити має?

Инґвар.

Я — лиш полка еше немаю.

Блуд.

Як то немаєш! таж про Бога
Твій полк у Родні — поспішай!

Инґвар.

Далеко — инший мушу мати.

Блуд.

Мій неготов — часу негай!
Коли на час там стануть хочеш.

Инґвар.

Варяжко мав вже наказати...

Блуд.

А я ти кажу непиний!
Він голову мені клопоче. (Инґвар одходить)

З відси до Родня — з Родня ту —
 З відсіль в Полоцьк — тричі часу
 Він певне збавить и запізно
 На місце боєвэ залізе. (одходить)

Голота. (пючв)

Слава князеви — Гурра га!

ЯВА 3.

Наближують ся Мирослав и Іоан.

Мирослав.

„Ненадійтесь на князи земсті!“
 „В них бо лож.“
 Чим більше во книгах читаю
 Тим більш' дивуюсь мудрости,
 Що в них записана буває
 И святости.

Іоан.

Тож християне
 Одним-одні живуці люде
 У темряві сій безнадійній;
 Де сила вмiсто правди судить,
 Де честь, підлоті під ногами;
 А головництвом розум самостійний.

ЯВА 4.

Переходять один Огніщанин и один Смерд.

Голота.

До нас, до нас! се князь частує
И просить на війну з собою.

Іоан. (до Мирослава)

А просить — нам здає ся — всеу.

Огніщанин.

От лишеб' сам пішов зо мною
И так немаю з ким орати.

Смерд.

А в мене жінка єсть и діти
Тож не годить ся их лишати. (одходять)

Голота.

Так убирайте ся до дідька!

Мирослав (до Іоана).

Лиш на одно нешишусь з вами —
Миролюбиві Християне:
Исус казав и ворога любити —
Ні, то підлота! ще тому годити,
Що допче нас ногами.

Іоан.

Га!

Чи ти за тое ще не знаєш,
Що и звірів уласкавляє
Сердечная любва?

ЯВА 5.

идуть два купці розмовляючи.

Окличник.

Гей крámарі! ходіть сюди!
Напитись меду князівського.

Купець.

Нетреба меду нам чужого,
У нас свої меді (переходять).

Голота (пе).

Горді.

Мирослав.

Ходім, на що нам ту дивитись (одходять).

ЯВА 6.

Наближують ся один Киянин и Гостомисль.

Киянин.

А щож? хиба вже приступити.

Гостомисль.

Дай покій! ний той князь неситий
 — Що вбивши братчика рідного,
 Кидаєсь знову на другого —
 Сам мід отсей кривавий не.
 (до Голоти) И вам не стид? и ви цете?
 А перед вашими очима
 Глумлять ся вірі Словянина
 Ті княжі діти, Християне!

Голота.

Де, де они?

Гостомисль. (одходить)

Були ту з вами.

Голота.

(мече камінем за Іоаном и Миросл. и біжить за ними.)

А ми их провчимо за те!

Окличник.

И з тих би військо князівське
 Складатись мало? людям сміх!
 Яб' их на гіль повішав всіх.

ЯВА 7.

Являють ся Ярополк, Варяжко и Блуд.

Ярополк.

Що сталось ту? що учинив

Наш Мирослав? що ту его
Камінєм трохи неobili?

Окличник.

Нічого, лиш переходив;
А та голота медом впилаєь —
Тай гейже бити Христянина.

Ярополк.

Усѣму Гостомисль причина
Він вічно юдить на Христян.

Варяжко.

Варт щоб' его забити в диби.

Ярополк.

Я недарую. — Из Киян
Немного будо нам хісна.
А війська треба нам. — Єсли би
Блуд — в него чашка не тісна —
Пішов до Печеніг на Дін
И попросив Ильдею о дружину?

Варяжко.

Отсе булови лучше всѣго.

Блуд.

Гаразд; я вже готов в дорогу.

Варяжко.

Я йду мій князю в Божій час,
 Я лучше знаю их дороги
 И скорше поверну до вас.
 (Одходять всі.)

Игровище третє.

Дідинець Роголодового замка окружений муром, в котрого середині находить ся брама — ніч...

ЯВА 1.

Сторожа.

Алеж то люта гроза!
 Я вже боявсь, що звершнить
 Страшений Чортовіт Дайбога.
 А ту ще Володими́ря
 Якась судьба лиховорога
 На нас жене. Коби знатте,
 Що він з тучею не прийде
 То я би положив ся спати —
 Бо далій, далій вже
 Пора людям вставати.
 Еге ге!

(Робить ся ясно від луви пожару и чим раз виразнійше чути крики.)

У граді мусілось заняти.

Хтось ту біжить — та хто отсе? —

Чи одчиняти? чи неодчиняти.

Голос. (за брамою)

Гей! бій ся Бога, одчиняй!
 Бо чорт Владіміра несе.
 Буди князів! скоріще, непиняй!

Сторожа.

Боги! щож ми тепер пічнем!
 Чи одчиняти? чи не одчиняти.
 (одчиняє браму)

ЯВА 2.

Являсь Полочанин в брамі а з замку виходить Рогволод з двома синами.

Рогволод.

Що діє ся?

Полочанин.

Ратуйте ся!

Занявсь твій город вже огнем;
 А Володимір — в збруї темній,
 Як сонця померки страшений
 В покоси всё кладе,
 И з військом лютим безчисленным
 В крови сюда уже бреде;
 Ніким неповздержимий.

Сторожа.

Ратуймось, добрий господине!

Рогволод.

Мовчи! незвик я утікати.
 Що Бог дасть, те й буде — ідїть
 На вал и замку боронїть!
 Я буду брами шильнувати.

ЯВА 3.

Являсь дружина и сквапно займає вал; чути удари в браму и крики лютї: „Робичич!“ „Робичич!“, з валу тручають наступаючих и стріляють з луків, а вражі стріли падають біля Рогволода, котрий лишив ся сам на игровищи.

Рогволод.

О Ярополк! неквапиш ся
 Прийти нам в поміч — а вже час;
 Давно час!

Син І. (зходить з валу)

Стану попри вас;
 Гроза на браму точить ся.

Рогволод.

Всевишні, небесні сили!
 Сли вам, коли будь, були милі
 Жертві Рогволода старого —
 То заступіте нас від злого!

Син 1.

Рогніда спить у супокою;
Ні гадки, що над головою
Меч Володиміра блищить.

Рогволод.

Пропало! брама вже тріщить
И дикое байстрі Малуши
Нам вижене из тіла душу.

ЯВА 4.

Брама валить ся — часть залогі зступає з валу и бе ся з пере-
магаючим ворогом — Другий син Рогволода подаєсь на вітця и паде.

Рогволод.

О ганьбо! син мій утікає?
Бодай той день осліп, що тее бачив!

Син 2.

Ратуй ся отче!... умираю —

ЯВА 5.

Дружина Рогволодова утікає з валу и з перед воріт через игро-
вище — велід за ними являєсь на валу Гарольд и Оляг з Варя-
гами, а через браму ввалились за утікаючими Владимир, Добриня,
Волчий Хвост, Путята, Боли и військо.

Рогволод (виступає).

Сини мої! — о стійте труси!

Полочанин.

Немож! ратуй семейство Руссе!

Рогволод.

Рогніду бідную ратуй!

(Владимір рубасє з першим сином Рогволода и проколює его.)

Рогволод (заступає упавшого).

Стій, стій! немилосерний мужу!

Мою дитину немордуй!

Проклят да будеш ти!

Владимір.

Мовчи!

Не ти же Рогволод еси?

Рогволод. (Волчий Хв. проганяє Полочан.)

А ти Владимир. О счезай!

Счезай, розбійнику лакомий!

Владимір.

Витай нам князю! га, витай!

И зятеви вклони ся твому.

Рогволод.

Будь проклятий! безбожнику.

Добриня.

Будь ласкав; не клени ему!
Бо прокленеш собі доньку.

Рогволод (ранить Владимира).

Моя донька за робичича
Не піде — гинь же ...

Владимір (ранить Рогволода).

Счезай гадюко ти ідка.

Добриня (добиває Рогволода).

Він лиш з руки моєї згине.

Владимір.

Добринє, пімсти! — ох ходім
И нікого непощадім!

Добриня.

Буде! буде уже мій княже!
Помстив еси обиду вражу. (Одходять)

ЯВА 6.

Влітає простоволосая Рогніда.

Рогніда.

Ратуйте вишні Боги!
Де батько? — няня? — де браті? —

Утікли а мене лишили
 На паству Володимирю.
 О Боже, Боже милий!
 Що я почну? де діну ся? (Узрівши трупи)
 Убили! вбили! (клякає при трупах)
 Ох батеньку! — ох братіки мої!
 У рідній кровіци конають —
 Пождіть! пождіте дорогі!
 Нехай и я враз з вами умираю.
 Возьміть сироту з собою!
 Нехай наложить головою
 Те горе, що на вас призвала.
 Чому ж судьба непокарала
 Мене за те? Ох погодіть!
 Чей піду з вами на той світ
 (бере мечь и мірить в себе)
 Дивіть, мечом Рогніда касєь
 И з вами разом ту сконає.

Она омліває ударивши себе безсильно мечом в груди и паде на трупи.

ЯВА 7.

Вертають Володимір, Добриня, Волчий Хвост и Боян.

Владимір.

Не ма на світі над війну!
 Не має різкоші над ню.
 Га! хто в житю не воював,
 Кому незнана боротьба —

Той марно те жите проснав;
Травою жив — и гине як трава.

Добриня.

Весь гóрод здався — замок твій,
Дай покій вже! ти рáнений.

Владимір.

Мізерний шрам отсе, не рана.
А деж діла ся пишна панна?
Рогніди ви не бачили нігде?

Добриня.

Безпечно в замку ще буде.

Боян.

Глянь князю! як ту много жизни
Морена лютая скосила.
Чи не трубитиб', щоби тризни
Твої Варяги залишили?

Волчий Хвост.

Не вривай голодному
Роз'юшеному звіреви
Стерва з кривавої пащеки;
В котру заплющив люті зуби —
А то й тобі від него буде.

Боян.

Твоя дружина не вовки;
 А князівське соколе стадо.
 Ёму дає ся хліб з руки
 Сли хоч' до ловів заправляти.
 Но саму здобич, ніколи,
 Не позволяєсь розривати.

Владимір.

Щоб' нерозбу́яли.
 Ти правду кажеш мій Бояне.
 И я нехочу, щоб' Словяне
 Мене за кровопоя мали.
 Путята, Волчий Хвост — идіть!
 И військо наше зупиніть! (оба одходять).

Добриня.

Куда Рогніда ся сховала?

Владимір.

Скільки ту крови потекло —
 Що за майно з огнем пішло,
 За словечко єдине
 Тієї гордої дівчини.

Боян.

Она останная причина
 Несвідома пожежі й смерти.

То руське серце невічливе
 И властолюбіе уперте
 Прорвалось діві на уста —
 Несвідома єї душа
 Зажгла огонь, давно готовий,
 Що спав заклятий у оливі,
 Ждучи лиш іскри.

Владимір.

Доста крови!

Добриня.

Ту стогне хтось на трупах. Га!

Боян.

Якесь убогое дівча.

Владимір.

То служниця Рогніди, може.

Боян (підходить ближе).

Ой Боже-ж ти наш, ясний Боже!
 Ще перед хвилию жива —
 Утіха матери вітця...

Добриня.

Тепер порадує Морену
 Неумолимую, студену.

Боян.

Чи не могла війна щадить
Такої чудної краси?

Владимір (підходить в близь).

Хто-ж серце мав то серце умертвити,
То звір не чоловік; диви! (до Добрині).

Добриня (підходить ближше).

Хибаж ти знаєш хто вона?

Боян.

О безталанная жонна!

Владимір.

Ні! и пощо мені те знати?
Коли, заблагненем душі,
Єі життя немогу дати.
Рогнідо пишная! де ти?
Нехай ся кров огнем страшнім
На душу спустить ся тобі!

Добриня.

Боги страшенні мстителі
Та-ж се Рогніда ту конає!

Владимір.

Душе моя! уний ся тим!

Обидниця твоя, тілами
 Кривавими отця и брата
 Обнята, гине, умирає...
 И знову — тільки не словами —
 У міні серце розриває —
 А диким, лютим горем рати.

Добриня.

Она заслужено страдає.

Владимір.

Обиди я не памятаю
 Зтекла вже з мене мстива кров,
 И душу в мене заливає
 Уже здогніне. О, промов!
 Промов дитя! Хто вбив тебе?

Добриня.

Устань Рогнідо до весіля!
 На трупах батька и братів
 Робичич сватає тебе!

Владимір.

Мовчи! — Перунова сила!
 Сейчас води! — мене негнів!
 (Боян и Добриня одходять.)
 Рогнідо! серце, Ладо мила!
 Ожий! мене ся не лякай!
 Я друг, не ворог твій — Бог знає!

Рогніда (приходить до себе).

Ох де я? хто ти! чи то в сні?

Владимір (підносить єї).

Рогнідо! неклени мені!

Рогніда.

Я, проклинати?

Владимір.

Прости мені!

Рогніда (бачить трупи).

Кров! всюда кров — Отець и братя!

Ти их побив! — о горе, горе!

Ти Володїмїр, лютий кате!

Владимір.

Я Володїмїр — и в покорї

Стою перед тобою й молю:

Подати ухо серцю мому.

Рогніда.

Ти по колїна в моїй крови!

Владимір.

Я каю ся, и зву Богів,

Що кривду сю страшнїю тобі

Любовою — жизнью нагороджу.

Рогніда.

Убий мене! нехай небрѣджу
 По крові рідній. Заверші
 Твою месть, пане, на сим дню!
 Убий мене, як всю семю
 На месть собі убив еси.

Владимір.

Убити? — ні! бо ти прекрасна
 Як промінь сонця теплий, ясний.
 И як під ним, в ярі, сніг тає
 А чорная земля розмайом
 Цвітучим дякує ему —
 Так від очей твоїх огню
 Моя душа затрепетала;
 Віджила нині й запалала
 Святим огнєм любви, до тебе;
 Мій світе тихий, мое небо!...
 А я той світ огнєм спалив —
 А я той рай мечом розрив —
 И душу власної душі
 Рідною кровію облив —
 Прокляте мені!

Рогніда.

Мені
 Клени! убий Рогніду!

Владимір.

Собі клену — бо хоч несвідом,
 А все таки усёму, я
 Причина ненесвідома.

Рогніда.

Ой! я то завинила все.
 И мукою и тягаром
 Для мене стане ся жите;
 Тому молю тебе з плачом:
 Кінчи безталанне мое,
 Убий! убий, убий мене! (клячить.)

Владимір.

Буди проклятая година!
 Що мати в ній мене повила.
 И ти проклятая будь днино!
 Що пімстою мене загріла,
 Трикрать проклятий будь и я;
 Що днесь побачив тя! (мірять мечом в себе).

Рогніда (встає).

Боги!

Владимір! князю! — що тобі!

Владимір (клякає).

Прости мені! диви, клячить
 Котрий ще з роду неклячав.

Прости! молишь ты зо слезою —
 Котрий як виріє неридав.
 Прости! я вік мій проклинаю, —
 Клену безмилостній судьбі!
 Диви! я каю ся мій раю —
 Прости! прости мені!

Рогніда (протирає очі).

То сон!

Владимір (бере єї за руки).

Сон, мила, сон. Не бій ся! сні!
 Прости же, хоч у сні, мені.

Рогніда.

На що тобі прощення
 Від сироти, невольниці, рабині?

Владимір.

Прости мені! Таж ти вільна
 Могучая княгиня.

Рогніда.

Вільна? пустиж мене! а я
 За допуст сей тяжкий Богів,
 Богів о шімсту незову —
 Нехай они — и я прощю.

Владимір.

О не иди! а заверши
 Великодушное прощєне
 Твоєї непорочної душі —
 И в сердце мя прийми княгине!

Рогніда.

Як можна? щоб' я полюбила
 Того, которого рука
 Братів, вітця мені убила,
 И я скрізь нєго сирота?!

Владимір.

Не я убив их — тож прости!
 Тож' и любвою негорді.

Рогніда (мов невсобі).

Страх, білий страх мій князю й пане!
 Над теплими еше мерццями
 Рідні моєї, слухать те!
 Боги, Боги! чи чули ви
 Про сватане таке?

Владимір (плаче).

Уві!

Рогніда (затулює собі уха).

Чого трясусь? чого боюсь?

— То знай, морока лиш сонна.
 Давно я вже обручена —
 Ой Ярополк чому пиняеш?
 Чому сюди не поспішаеш?
 Не бачиш мя як я томлюсь?

Владимір (встає).

Бодай пропав! Рогнідо знай
 Владимира и уважай!...
 Владимир твій — він нестерпить
 Соперника в своїй любові.
 Владимир твій — готов убить
 За то и брата в боротьбі.
 Владимир и Богам недасть
 Свою избранну, милу страсть;
 Для неї землю разорить —
 Для неї в плуг змінить меч и щит
 Для неї знесе богацтво й славу —
 Престіл здобуде величавий;
 Для неї жие — для неї умре —
 Рогнідь! — неплач — люби мене!

Рогніда (плаче).

Я ошалію од слів тих;
 Що слухати их неповинна.

Владимір.

О! слухай мила, слухай их!

В них жизнь, любва — закон вселенни.
 В них Бог святий — огонь ясенний.
 В них смутку гріб — розмаю сила
 И счастье й доля — слухай мила!

Рогніда.

Мовчи! мовчи, мій ясний пане.
 Скажи! що дієш ти зі мною? —
 Душа моя — то любо вiane —
 То знов дріжить перед тобою.

Владимір (голубить сі).

Я захороню тя від дрожі.

Рогніда

(опускаєсь на землю и кладєсь на трупах).

Я божевóлю — то сон
 Мене дурненькую трівожить.
 Рогнідо спи! то сон — то сон
 Всю кров тобі стина морозом.
 Де няня? няня! правда? — сон.
 Який же він чудний — а хто то?
 Цить сплять они усі — ти хто?
 Чи также сон? нет! небуди
 Семіі моєі. Няне спи!
 Рогніда спить так страшно й любо —
 Чому у батька зимні груди,
 Немов умер? — е! ні, то сон.
 То сон? не сон — то сон — не сон.

(Завмирає.)

ЯВА 8.

Добриня приносить в шоломі води и Боян також, за ними Світогор.

Владимір.

Я окаянний!

Боян.

Безталанна!

Владимір.

Я сам, добив єї небогу.

Добриня.

Небійсь! она ще вийде з того.

Владимір.

Ой ні! вже неприйде до себе...

Чогож? чого мені ще треба?

Обиду я вже відомстив;

И Рогволодову дитину

Мертву, на смерть я полюбив.

Добриня.

Опамятай ся господине!

Владимір.

О гряньте небеса на мене!

И розстуши ся зємле чорна

И загреби мене живцем!

(Бере Рогніду на руки и відносить єї.)

Добриня.

Добринє! будь хоч ти прозорний
 Коли Владимір изо всім
 Утратив голову. (до Світогора). Ти ту?
 Иди-ж на Київ и скажи
 Від князя Гостомислеви,
 Най обвістить отсе в народі:
 „Я князь, не закую свободи;
 Старих звичаїв не зміню
 И обновлю хвалу Богам
 И нажену всіх Християн
 И мир благий тримати йму.“

Світогор.

Блуд? — передай що и єму!

Добриня.

Єму будь ласкав те сказати:
 Що князь єго буде тримати
 В місто вітця; сли нам предасть
 У руки свого князя.

Світогор.

Иду! (Одходить.)

Боян.

О! ненаситна власть —
 Яких гріхів тя учить Язя!
 А що дає за них? — журбу...

ЯВА 9.

иде **Волчий Хвост.**

Передня сторожа піймала
 Язика. Ярополк післав
 На поміч військо Половчанам;
 За ними Оляф вже пігнав.

Добриня.

Ходімо — всі слід в слід Киянам.

ЯВА 10.

Владимір, Гарольд, Оляф и прочі.

Владимір.

Єі полекшало — она
 Уже угомонила ся
 И я надії не теряю;
 Хоч много против себе маю.

Волчий Хвост.

Наш Оляф вже прогнав Киян.

Гарольд.

Хвала Богом!

Владимір.

Поспішимо

— Як тільки військо собересь —
 На Київ. Там одічнемо;
 Там буде справа и розправа.
 И в багряницю у криваву
 Дніпро-Славута прибересь.
 Ходітеж, всі підняти сили —
 Щоб', гідно нас, кінчити діло.
 А ти Боян, лишиєь ту нині
 При немоцній моїй княгини,
 И завтра, скоро світ, за нами
 Спіши беспечними шляхами;
 Княгиню співомъ розважай,
 Як око в голові тримай;
 А князь твою любов спомяне.

(Одходять всі.)

ДІЙСТВО IV.

Игровище перше.

Світлиця в замку вел. княз. в Києві.

ЯВА 1.

Ярополк и Варяжко.

Ярополк.

И що-ж' приносиш від Ильдеї?

Варяжко.

Він з прозьби радувавсь твоєї
И обіцяв присісти д' нам,
З хоробрими полками сам.

Ярополк.

Хвал а́ Богам!

Варяжко.

Однак я чув
Що брат твій вже Полоцьк здобув.

ЯВА 2.

Входить Ингварь.

Ярополк.

Як смієш ти сюда вертати?

Ингварь.

Не було вже що ратувати.

Ярополк.

Псубрате!

Ингварь.

З Родні предалеко
В Полоцьке, князю наш великій.

Ярополк.

Боги! він в Родню завертав...

Ингварь.

Бо, полк у Родні, мій, стояв.

Ярополк.

Я з вами ошалію ще.
Варяжку! що отсе таке?

Варяжко.

Блуд, князю, завинив то все.

ЯВА 3.

Входить **Блуд**.

Я завинив? а гром тяжкий
Нехай би тя спалив, брехуне!

Варяжко.

Чому недав еси полк твій?

Блуд.

Було післати твій, лизуне!

Варяжко.

Ти сам лизун, прелюбодій!...

Ярополк.

О завітні, ревнівi слуги!
Хибаж' ви то не бачите,
Що зрадили ви князя, друга
Для пихі и суети?
Идітеж дальше! о ідіть!
И Володимиру здадiть,
На смерть здадiте свого пана,
Що вас кормив, що вас цiнив;
Що вас немов братiв любив.
З очей мені! — о! се погано.

Варяжко.

Даруй нам князю, всі ми, всі

За тебе головами ляжем. —
 Єще нервуть ся всі кінці,
 Ще ми поборем лихо враже,
 И стидно тратити надію.

Блуд.

О мій ласкавий господине!
 Холодний розмисл ту єдино
 Всє лихо справити зділе.

Ярополк.

Звоніть на віч! и кличте в раду
 Всіх Християн и всіх Словян;
 Словом всю Київську громаду.
 Пора останная ділам.

(Варяжко и Блуд одходять.)

Ингварь.

Позволь мені вість докінчити:
 Убитий Рогволод з синами;
 Рогніда бранкою, й за нами
 Спішить Владимір, наче вітер.

Ярополк (Ингварь одходить).

Иди! ти Каня, бо на вість
 Твою, дождем поллють ся слєзи
 Мої горячі — й Бог се вість,
 Чи відверну єще від себе грóзу.

ЯВА 4.

Входить в дорогу убрана Грекиня.

Ярополк.

В яку дорогу ти готова?

Грекиня (клякає).

Послушна князя мого слову,
Я вибираю ся у Древу —
И ту прийшла, мой любови
Послідний раз поклін оддати,
И долі з високóго неба,
Тобі еще пощедровати.

Ярополк.

Хібаж' князь з відси тя жене?
Устань-же! не лишай мене!

Грекиня.

То місце для молодшої —
Для лучшої, для красшої —
Для більш' люблячої чим я.

Ярополк.

О негніви хоч ти менé!
Ні красшая, ні лучшая
Она від тебе. Не женé
За нею мя хотá; бо я
Навіть еі еще незнаю.

Грекиня (с плачом).

Непритворяйся! непритворяйся!..
 Та чим тобі я надоіла?
 Чим провинила против тебе?
 Хиба-ж' тебе я нелюбила,
 Що ти женеш мене від себе?
 Я на очах твоїх читала,
 Я твій слідочок продувала;
 А ти! а ти!..

Ярополк.

Мовчиж', мовчи!

Грекиня.

Ох я мовчу, давно мовчу.
 Не нарікаю, не клену —
 Я лиш прийшла тебе працати
 И на Овруч ся забирати.

Ярополк.

Стій! неиди душе моя!

Грекиня.

Хиба-ж ти хочеш, щоби я
 Тої Рогніди дожидала?
 Щоб' зраджена жона твоя
 У Варварки на службу стала?..
 О князю мій! приговори

Мене ид смерти — без вини —
Лиш того, того нечини!

Ярополк.

Мовчи! не кушати мені
Коровая тої Рогніди;
А Київа небачити сі.
Владимір вбив мого сусіда
И полонив собі сі.

Грекиня.

Що сталося? — Господи святий!
Ярополк! незводиш ти мене?

Ярополк.

Ні, личенько моє, блідне!
Люблю тебе! и вік цілий
Тебе одну любити буду,
Душею всею; без облуди.

Грекиня (плаче и смієсь судорожно).

Ох чоловіче дорогий!
А я так в горю била ся —
А я так тяжко сумувала —
А я би ніч, би день уся
У слёзах серденько купала;
А ти не мав здрогніня надо мною,
На мене навіть и не глянув.

О Ярополк! я під рукою
Твоею трохи що не в яму,
В могилу...

Ярополк.

Перестань вже мила!

Моя княгиня чорнобрива.
И поцілунком від душі
Возобнови любви огніво! (цілують ся)
От так! еще раз — се ключі
Моєї розкоші. — Пращай —
И більш голубко неридай!
А я спішу на віч у раду. (одходить.)

Грекиня.

Здоров, здоров ходи мій Ладо!
Най Бог тобі так верне счастье
Як ти вернув для мене счастье! (клякає.)
Пречиста, пресвятая діво!
Прийми обіт горячий мій:
Що я всім серцем ся приложу
До того, щоб' князь київський
Христову віру, віру божу
Приняв; а з ним его всі люде.

ЯВА 5.

Входить **Блуд** (про себе).

Она! як беть ся серце в груди. (в голос)

Княгинє! ясний світе мій!
Збулось по волі, по твоїй.
Твоя горда розлúčниця
Уже невільниця.

Грекиня (встає).

Я знаю. (до себе)

О Боже! що єму я скажу?
Чим я від него ся відв'язу?
Ємуж то дякувати маю?

Блуд.

И ти немаєш слів теплійших,
Ласкавших слів, очей для того,
Що був слуга твій покорнійший,
З наваженєм житя самого?

Грекиня.

Що хочеш тим мені сказати?

Блуд.

И ти, ти можеш ще питати?

Грекиня.

Чудний ти! — як мені се знати?

Блуд.

Ой так чудний; бо я з любови

До тебе князя мого зрадив.
 И на твое здаючись слово
 Я всё по мысли твоїй зладив.

Грекиня (про себе).

О Боже мій, я согрішила.
 Гріх родить гріх, а зрада зраду,
 Така пекольная в них сила.
 Якже-ж' я з ним собі дам раду?

Блуд.

Ти ся від мене відвертаєш?

Грекиня.

Хто зраду чорну некарає?

Блуд.

Той, що єї взивав и сплотив.

Грекиня.

Блуд! ти мене изобиджаєш.

Блуд.

Чи тим, що люблю тя княгине?
 Тим, що тобі в гріб засудив
 Рогвальда и его синів?
 Тим, що тобі, моя єдина,
 Я зрадив власну отчину?

И князя може в гріб зжену?
 О! жінко лютая, дріжи!
 Хто зрадив, не цурав ся лжи
 И не лякавсь для тебе крови,
 Той вражений в своїй любови
 На пімсту, смерть, на всё готовий!

Грекиня (к' собі).

Дам палець — він зтягне рамя;
 Зтягне рамя — душа вже не моя. (в голос)
 Ти гроиш? — я моглаб' грозити
 Скорійш тебе — однак прощаю
 То все, що смів ти говорити.
 Прощаю и непамятаю. (Одходить.)

Блуд.

Пекольний Боже! — ошалію!
 Я дав здурити ся слезами,
 Опутатись медовими словами,
 И лиха наробив такі
 Що страх — а кітка з мене смієсь...
 Ну погоди-ж! — знай! хвиля все
 То вносить ся, то в низ падé...
 Чей Блуд на дно ще непіде!
 Лукава! не ликуй еще!
 Той новгородський богатирь
 Закрутить вам так лютий вир,

Що вам прийдесь у нѣму потапати;
Тогді — я недурний вас ратувати.
Ні, сто раз ні!

ЯВА 6.

Входить **Гостомисль.**

И я не буду.

Знай Володѣмѣр вже під Кнѣв
Линѣ и каже д' тобѣ Блуде
Свѣтогором: „Блуд, предай
Нам Ярополка, а тогді
Весь край подякує тобѣ.
И честь великую приймеш;
Мов батьком моїм ти будеш —
Владѣмѣр кляне ся тобѣ.“

Блуд.

Те каже Володѣмѣр! — га! —
Однако річ отся тяжка.
У Кнѣві самѣм богато
Христьян и тих жидѣв проклятих,
А всѣ ті потягнуть за Ярополка.

Гостомисль.

Словяне всѣ, всѣ против нѣго;
А псѣв богато смерть для вовка.
Добий торгу!

Блуд.

Ні, немогу. —

Браті погодять ся, а я
Ще головою всё наложу.

Гостомисль.

Иди! погодять ся? крий Боже!
Небій ся, то вже річ моя.
Погодять ся: як тури два,
Що о турицю им пішло.

Блуд.

Як Володимір дасть мені
В полон Грекиню....

Гостомисль.

Чому ні!

Блуд.

Побачимо, що буде нині.
(Одходять.)

Игровище друге.

Віч на майдані біля воріт київського замка.

Ява 1.

Звонять и трублять. Народ зходить ся. Старці и вельможні займають перші місця и творять колесо, в котре вступає Ярополк, Варяжко и Ингварь -- біля них Мирослав и Іоан а напротив Світогор — в кінци надходить Гостомисль и стає коло Світогора, а Блуд коло князя.

Ярополк.

Кияне и ви всі Поляне!
 Словени, Гости й Християне!
 Владимир з множеством Варяг
 Иде на Київ. Він забаг
 Всю землю батька сам посісти.
 И як останні кажуть вісти
 Між Капичем, Дрогожичем
 Отаборює ся.
 Я жду на Печеніг підмогу;
 И доти вийти сам немогу
 Против врага.
 Однак если ви всі за мною
 Потягнете, то й нині я
 Готов піти горі рікою,
 На заповіданое поле.

Солняне.

Нехай Християне помагають!

Християне.

Ми діла до війни немаєм!

Варяжко.

Так слухаете князя свого?

Світогор.

Знатъ есть причина діла того!

Варяжко.

То явний бунт! и если ви
Невзбронітєсь за князя свого,
То ми підем из міста того,
И лютому Варягови
Вас оддамо.

Народ.

Нам все одно.

Гостомисль.

В народі воля есть своя;
Народ невяже ся з князями.
Народ звязала лиш земля
И Бог сияючий над нами....
Віками власними синами
Обдурюваний, явно й скрито;
Своими княжими слугами
У ярма и ланці забитий —

Він утеряв свої надії
И віру певну до князів;
То-ж не дивуй! що недуріє
За тебе битись, князю мій!..
Кривавим потом праці плодної
Годує все, цвіт безплідний;
Годує бич свій и кайдани:
Боярів, військо й князя пана...
Здертий з послідної рубашки —
Через них терпить він голод, н́ужду —
Прокормлюючи збродь, всю, чужду,
Хати палящу з княжої ласки....
Через них він онімів, оглух
На слово правди; ваш обух
Пригнув его ид сій землі,
Що з неї хліб слезний згрібає;
Котру на труби руські
Нераз и кровю гноить
И кісточками засіває....
Тому лиш небо ему друг;
Лиш землю житедайну любить,
И холодно глядить в округ —
Але за віру всё погубить —
За з́емлю дасть жите трудн́ее —
Бо вни ему: князём, вітцём
И ладом миром и житём
И трисвятою матерею.

Голос 1.

А ти нешанував нам віри.

Голос 2.

И землі позаймав під себе.

Іоан.

Конець зробив братнєму миру
И кровію забризгав небо.

Народ.

Ми не підем на бой за тебе.

Мирослав.

О князю! мир, то найбільша
Підойма всякого блага.
Тому мирись з сердитим братом;
А люд, що смів тя зобижати,
Полюбить и прославить тя.

Іоан.

И при нечаянній нагоді
Тобі він стане у пригоді;
Сплачаючи житем, благо житя.

Християне.

Мирі вперш вражду у народі,
А весь народ послухає тя!

Ярополк.

Бутний народ ви, а безумний!
 Рядити, то неглаголати —
 А ділом діло справувати.
 Годити кождому — се годі!
 Годити истинні в народі
 Єдино годить ся князеви...
 Він як Дайбог, що благодать,
 Сніг, тучі шле из свого неба —
 Не, щоб' кому догоджувать;
 А тільки, що оттак потреба...
 Народ? — у ліности замлілий
 На правду бреше, зхудобілий;
 Невірить правді, ані Богу
 И визвірює ся на свого
 На ціломудренного князя;
 Бо той нейде хистку́ дорогу,
 Жебручу ласки в люда грязи;
 Підместливість ненадарі,
 А негідхильність всю карà
 И спуску недає нікому...
 Ох опоганивсь же мені
 Той ваш народ. Скажіте, в чо́му
 Кривдує він собі? Скажіть!
 Єму не було кривди, ніт!...
 Він (мовищ) супокою хоче?
 А честь краю, а княжа честь?
 Обида вража, стид и месьть

Ёму не суне ся на очі?
 Блаженний мир, гаразд уцтиво
 Купити кровю він не хоче?
 А тільки зрадою? — на диво!
 О! на продиво чесний мій народ!
 Ідїть! стидайте ся, стидайте!...
 Войводи! кличте клич на битву;
 А непослушним прочитайте
 Мечом, поздовж плечей, молитву.

(Трублять, надходить військо, а народ, Гостомисль, Світогор, Миров-
слав и Іоан одходять.)

Блуд.

Не починаймо князю битви,
 А лучше ми ходімо в Родню,
 Там припасів давних богато;
 Там будем Печеніг чекати.
 Ходімо князю ще сьогодні,
 Бо всі Кияне багнуть мира
 И шлють ся до Володимира.

Варяжко.

И я так раджу світлий князю.

Ингварь.

Не під плечé нам сили вражі.

Ярополк.

Ходімо-ж в замок! Скритим ходом
 Ми спустимось в дніпрову воду —
 Переплинемо байдаками,
 И тогобочними лісами
 Уйдем всеціло.

Блуд.

Божа сило!
 Що се за шум? щоб лиш Кияне
 Врагам ~~не~~одчинили браму!

Ярополк.

Ходіть! и врата замкові запріть.
 (Одходять всі з військом.)

ЯВА 2.

Вбігає товпа народу.

Християне.

Де князь, де князь? умрем за не́го!
 Нехай некаже, що весь світ
 Їго лишив, тільки для того
 Що Гостомисль противу не́го.

Ява 3.

Гостомисль, Світогор и Солняне.

Гостомисль.

Волинські ворота наші.
Один из наших их держить,
Угмоніте ся! він каже
Що их Владиміреви одчинить.

Християне.

Нехай неважить ся!

Солняне.

Ова!

ЯВА 4.

Являєсь Мирослав и Іоан.

Мирослав.

О схаменіть ся божевільні!
Хибаж незнаєте Варяг?
Они а грабіж нероздільні.
Піде ваш город в поломах.
Піде з огнём и звірство, морд
Варязьких розбійничих горд
Вас закатає, божевільні!

Християне.

Він правду каже.

Солняне.

Жизнь нава́жим.

Гостомисль.

Ні, бреше Християнин!

Весь Народ.

Варяги йдуть! — Малушин син!

Ратуймось люде! утікаймо!

(Розбігають ся.)

Світогор.

Стій! стійте! — князя привитаймо!

ЯВА 5.

Являєсь передня сторожа а за нею Владимір, Добриня, Волчий Хвост,
Оляф и Гарольд з Варягами и Словенами Путята.

Гостомисль.

Витай нам князю величавий!

Владимір.

Кияне добрі, витайте!...

Витайте стіни Святослава!

Ликуй! престоле батька мого,
 Здобутий мною некріваво.
 Займає вас — хвалити Бога —
 На місце брата, братобоя,
 Владимир местник брата свого.
 Він неоддасть вас більш нікому —
 И неспоганить вас ніколи;
 Ні кривдою свого народа,
 Ані пониженемь врагам,
 Ані зобидженем свободи —
 Що менш, хулою Божествам.

Світогор.

Витай нам князю Деревлян,
 Словен и Кривичів — Полян!

Гостомисль.

Витай нам князю в Києві!

Оляф.

Всі землі руськіі твої!

Владимір.

Сердечно дякую я вам
 Мої бояре — воеводи.
 Кияне! ваші всі свободи
 Держати йму — що до Христян —
 Я множитись им не позволю;

А в честь Богам воздвигну храм —
 И напасти недам я волі...
 Алеж ще не кінець роботі,
 Ще треба о престіл боротись.

ЯВА 6.

Ворота одчиняють ся, виходить Отрок.

Отрок.

Князь Ярополк утік у Родню.

Владимір.

Чи так? Добринє! ще сьогодні
 В погоню за врагом пусти ся!

Добриня.

Кого з Варяг з собою взяти?

Владимір.

Возьми Оляфа Трілвесона.

Оляф.

Сей час пустім ся на вздогони!

Гостомисль.

А неспускай лиш ока з Блуда!
 Бо він закликав ся нам, що буде
 Там нашу сторону держати.

Добриня.

Того мені не забувати. (одходить з Оляфом).

Владимір.

А ти Гарольд — и ви усі —
 Отсе вам наказ: уважайте!
 Нехай ту кождий мир тримає!
 — Я нагороджу — але знайте!
 Що грабіж смертию караю.

Гарольд.

Ми нашої заплати ждем,
 И повинуєм ся зо всем.
 (Одходить.)

Сухан.

Ого! куда, великий княже!
 Ти думаєш то племя враже
 Одним наказом зупинити?
 Ти шибениці ту взнеси
 На місци лобнім — а вони
 Ще будуть красти и палити.

Владимір.

Побачимо. Я ще без них
 Необійдусь. Теперь ходіть
 На княждвір и приготовіть
 Пир почетний; для всіх моих
 Богатирів, и поляниці удалої.

Д І Й С Т В О V.

Игровище перше.

Світлиця велик. княз. замка в Києві.

ЯВА 1.

Рогніда, Нянька и Боян з гарфою.

Нянька.

Годі доню!

Така то вже жіноча доля:

Піддати ся, любить, терпіти...

Цить! дайже душу відвесті!

Дай серце звеселити!

Не лій все слёзи! перестань!

— Суть горестнійши, чим ти —

Невіддавайсь розпуді! — глянь

По світу божому — широко —

Чей напасеш его красою око.

Боян (співає ударивши в струни).

Одчини повіки білі

Одчини обі;

Щоб' у тебе зазоріло
 В серцю й голові.
 Блисне світом — и проходить
 Из чола туча;
 В мислях любих, тихо бродить
 Сонная душа.
 И день божий изо всіма
 Прелестьми горить —
 Перед твоими очима
 Нарід гомонить.
 Гомонить, гуде роями
 Рóзкоші збира,
 И все свіжими струїми
 Бе, неумира...

Рогніда.

Лише у мене висухла
 Житя веселая криниця;
 Недасть напити ся водиці
 Замученій моїй душі.
 И невідмочить корінця
 Зівялої, погибшої надії...
 Боги святі!
 За що? за що я так терплю?
 Що я вам злого учинила? (Плаче.)

Боян (про себе).

И я враз з нею слёзи ллю —
 Вдержати ся не маю сили (Одходить.)

Нянька.

Неплач! неплач княгинє мила.
 Жне надїя аж до гробу,
 И по за грїб нам свїтить ще
 За Лукоморе. Цить уже!
 И плачом не змивай подоби.
 Кохай єї! дїля богатиря,
 Що любить тя; дїля Владїмїря.

Рогніда.

Менї страшнá єго любвá.

Нянька.

Перепелїченько моя!

Рогніда.

Дрїжу, як лиш єго побачу —
 Від горєсти тяжкої плачу
 И слїз не можу загатити.
 И як менї єго любити?

Нянька.

Владїмїра неполюбити?
 Иди, иди! Таж він тебе...
 Він як Перун тряє землею.
 Над всіми визший головою,
 Мов лискавиця споглядає.
 И де очима поведé,

Там всё живе ему кланяєсь,
И ниць всё перед ним паде...

Рогніда.

Тому то він страшний мені.

Нянька.

А як любити щиро знає!
Бігме! нікто на сій землі
Так облестно непромовляє.
Як в душу пўстить соколи,
То бідна десь аж з тіла-сь рве;
Як поцілує — обійме,
То серце — ледве що живє;
Ой знаю — я стара, — мовчи!
Мені таке не говори!

ЯВА 2.

Входить **Владимір.**

Витай! душе душі моєї.
Ти рада слўгами?

Рогніда.

Прийми
Поклін невільниці твоєї.

Владимір.

Чому-ж то милая княгине

Солодкі очі опускаєш?
Чи я нелюб тобі, єдина?

Рогніда.

Ні князю! ти мене лякаєш
Своим поглядом огняним.

Владимір.

Недумаю. О! ні; бо він
Тупіє, вяне, погасає
На камінній душі твоїй —
Так то безсильная стріла
Грянувши в панцирь, з відтіля
Зо стидом опадає.

Рогніда.

Ні.

О князю мій! жалó єі
Давно прошибло панцирь мій,
И врило ся в несчасну душу —
И хоч, не хоч — терпіти мушу.

Владимір.

Не бійсь! если мої ті стріли
Причиною твоєї бóли,
Моя бліда сумненька доле —
Бодай ніко́ли-сь недивили!

ЯВА 3.

Входить Малуша.

Малуша.

Поздоровляю тя мій сину!
Витай невістонько мені.

Рогніда.

Чолом, могучая княгине!
За привіт дякую тобі.

Малуша.

Чому незовеш свекрою
Мене Рогнідо? — ти-ж жона
Владимира — будь тихою —
И свекра ще полюбить тя. (До сина з тиха.)
Ой синопьку! отся серна
Не одної з тобою масти;
— Якаж понура и горда —
Тобі nebude з нею счастья.

Владимір.

Лиши єі, орлице мамо!
Єі жалі тяжкі, великі
Незнають досі еще гаму;
Тому показуєсь вам дика.
Любїть безгаланну мою!
Любїть! як я єі люблю.

ЯВА 4.

Входить Гостомисль и Волчий Хвост.

Гостомисль.

Ратуй нас Святославичу!

Владимір.

Що стало ся? за чим ви ту?

Гостомисль.

Ой горе! горе ясний пане!
Безбожні Свени нападають
Хаті, згнуцають ся над нами;
Палять и граблять, розтлівають
Дівчат и жіи насилують
И люд спокійний розбивають.

Владимір.

Войводо! люде наші туть?

Волчий Хвост.

Як треба, я их поззиваю.

Владимір.

Твій полк и збройних всіх Словян
По улицях розстав!
И кожного напастника Киян
Убий на снідане вовкам.

А старшину́ и Гарольда
Поклич мені, сейчас, сюда.

Волчий Хвост.

Тото́ — алé! то розумію.
Провчу́ я добре збродь чужу!
А як лиш полову́ сю звію
Сюда из Гарольдом прийду. (Одходить.)

ЯВА 5.

Входить Путята.

Путята.

Червоний стяг, червона чолка
Громителеви Ярополка!

Владимір.

Що доброго несеш Путята?
Ви може надогнали брата?

Путята.

Наш підвїзд взяв в полон Грекиню.

Владимір.

Ходімож! з честію княгиню
Хорошенькую привитати.
Ти Ярополка не видав?

Путята.

Єго невстигли ми догнати —
Він, мусить, Родні вже допав.

ЯВА 6.

Входить Гостомисль и Світогор.

Владимір.

И що-же?

Гостомисль.

Кров тече — мій Боже!

Світогор.

Збулось по воли князівській.

Гостомисль.

Прийдуть сюда начальники.

Світогор.

Тотож им буде весіля.

Владимір.

Идіте жони з відсіля!

(Одводить матеръ и Рогніду за двері)

ЯВА 7.

Входять Волчий Хвост и Боян.

Боян.

Гаральд роздрожений такий....

Волчий Хвост.

А бісить ся сова!

ЯВА 8.

Впадають з криком Варяги, на чолі Гарольд.

Гарольд.

Ога!

Де князь? — моих людей
Велів на місті побивати?
Де він? небоимось князей!
И недамо себе доптати.

ЯВА 9.

Князь вертає.

Владимір.

Небоитесь?!

Боян (до бояр).

Теперь займесь.

Гарольд.

Даруй! ти князь и богатирь —
 Ти сам між нами розсуди!
 Мій люд, поклавши ся на мир
 Розбрів ся — наче тая ртуть,
 Що з рук упаде — втім твої
 Словени нас напали й бють
 Усє мордуючи....

Владимір.

За що?!

Гарольд.

Дурниці князю! — ні за щó.
 За те, що там котрий, дівча
 Поцілував, жартуючи;
 Або, в багатого купця
 Довжок зотяг....

Волчий Хвост.

З ножем в руках!

Владимір.

А я, ваш пан, що вас наняв —
 Що я вам, Гарольд, наказав?!

Гарольд.

Ми люде збройні, служимо
 За добрую заплату, пане!

Колиж єї немаємо —
Прочітуємсь як можемо сáми.

Владимір.

Ще не причина розбивати.

Гарольд.

Нехай тобі nebude в гнів
Недобір наших правних слів:
„Те місто, князю! нами взяте —
И нашим, пок немаєм сплати.“

Владимір (убиває его мечом).

Така розбійникам заплата!
З очей мені!
В сей час у табор ваш идіть,
И там наказу мого ждіть!
А дам я вам окуп — злодієниці!
Се город ваш? — а шібениці!

Варяги.

То-ж одпусти нас...

Владимір.

Невіглас!

Мовчи! бо здесяткую вас. (Варяги одходять.)
Мені их треба заплатити

И геть від себе оддалити,
 Як лиш упораєсь Добриня.
 (Одходить з Путьятою.)

Гостомисль.

Хвала тобі наш господине!

Волчий Хвост.

Ех! як-же вичесав Варяг.

Боян.

Страшений меч в его руках.

Світогор.

Але на віч неучащає.

Волчий Хвост.

На тоє ще часу немає. (Одходить.)

Гостомисль.

Йй нерад.

Боян.

Але що хват, то хват!

Мов хмара та, що небо криє —
 А по котрій неznать чи град
 На землю з висоті посіє
 И буря блісне и завие —

Чи теплий ярий дождж упаде
И цвіту по лугах насіє.

Гостомисль.

Нехай лиш Ярополка згладить.

Боян.

Що? брата? він те непоміє!

Світогор.

Мусить! — иначе мира непоміє.
(Одходять всі.)

Игровище вторе.

Роднянські заборола.

ЯВА 1.

Ярополк сидить придивлюючись сходячому сонцю.

Ярополк.

Як красно сходить сонце боже
Из за хмарок, мов з поміж рожів —
Оно всімú жите дає,
Надією всіх наповає.
Чому-ж мені ся так здає,
Що днесь оно мов невиходить
А ніби у крові сідає

Край золотого небозвода?...
 Ой полетів-б' я за тобою
 Дай-Боже ясний, звідсіля
 Побачити ся из жоною
 Що у неволи, у Владіміря.
 Зтягнув би хмару я, страшенну;
 Тебе Вітрило б' зворушив —
 И у Перуна-б' упросив,
 Єго десниці гром ясенний
 На того, що мя ту тримà —
 Та крил нема!....
 И я великий князь колись,
 Котрому гнѹли ся народи —
 Не в силі з відси поднятїсь
 Всеціло вийти из пригоди...
 Текуть дни як гнилà рїка,
 Як старцеви немилий вік,
 Котрому из надїй вінка
 Листок останній вже поник...
 Боги! чи брата смерть тяжка
 Вас так на мене озлобіла?
 Що ваша судовà рука
 Мене до стїн сих пригвоздила...
 Чи може те вас загнївило,
 Що я не зобижав, негнав
 З землі Трояній Християн:
 А правду-суд усім тримав,
 Не лиш єдино для Словян?..

Так осудить мене за те;
 Убийте ясними громами! —
 Те серце безповінное
 И княжее чоло моє
 Неукорю я перед вами —
 И милости у вас, безмилостних
 Не буду в пороку молити.
 Бо не заляг сю душу гріх
 И не годить ся їй просити
 Прощеня вин, не провінених.

ЯВА 2.

Иде **Варяжко.**

Ти рано постіль опустив.

Ярополк.

То сон чудний мене зтрусив.
 Я снів: будь то би я високо
 Під небом на горі сидів,
 А на стільци при моим боку
 Старезний Свенйельд сів;
 Сидів, аж Ольгава марà
 Єго від мене відогнала —
 И зчез в хмарах...
 На те вчинилось темно страх!
 И громи й лискавки заграли —
 А твердь — що була у ногах —

Зі мною в бездну ся прорвала...
 А надо мною дик орел
 Широко кріла розпростер —
 Я крикнув — гласу небуло;
 Беру за меч — и сил не маю;
 Дивлюсь — а лихо загуло. —
 И челюсть бездни розчиняєсь
 А з тайн невідимих еї
 Лускатий вилітає змії,
 И ре́вкнув надо мною суд.
 Я встав и бьюсь противу не́го —
 Вже бачусь близьким скону мого,
 Як — коли будить мя наш Блуд.

Варяжко.

Ой князю мій! то щось лихого.
 Не вірю Блудови — він скритий,
 Щоби хотам своим вгодити
 Готов він, князю, нас усіх
 Запродати и покришіти.

Ярополк.

Не обноси приятелів моїх!
 Щоб' и тебе ще не обношувано.

Варяжко.

Дай Бог! щоб я милів ся пане.

ЯВА 3.

Зголодніла, обдертая толпа народу, проваджена кількома жовнірами
суне левою на князя.

Ярополк.

Чого вони? иди розвідай!

Народ.

Смерть! — голод!! — хліба, хліба, хліба!!

Варяжко.

Терпіть ще хвильку, добрі люде!
А хліб и воля всім нам буде.

Роднянин.

Чи милосердя не має
Для нас, у тебе руський княже!
Борба щоденна, стріли вражі
Уліці нами укладає;
А ту й надії вже не має
На хліба божого доставу.
Нам всім запухла голова,
Помліли тіла всі сугави,
Від голоду и від стерва.
И землю, нині вже варять
З травою на обридлий чир;
Або — неначе той опирь —
Запухлих умерців ідять.

Всі джерела життя засхлі —
 Сказати страшно: упеклі
 Дві жони — днём, перед людьми —
 Дітей що від сосо́к зівялих
 Конаючи повідпадали.
 Оттак то, наш пресвітлий пане!
 Терплять замóрені Родняне.
 Оттак народ твій умирає;
 Піддайсь! бо небо тя скарає.

Ярополк.

Ваш князь нездасть ся — а зберé
 Вірнійших слуг и з ними вмре́
 Бючись на силу, против сили;
 Коли и ви мя опустили,
 И вже нам годі звершенити...
 Идїть! покваштесь одчинити
 Добрині городські ворóта!
 Ну, щож? відпала вас охота?
 Идїть! продайте серце то,
 Що в вас и лиш для вас, терпіло
 Більш', чим би виповісти вмло.
 Продайте князя вашого,
 Бо живим неззісте єго.

Народ.

Даруй нам князю! ми конаєм...

Ярополк.

З вас кождий мре лиш тільки раз;
 А я щоденно умираю
 За кожного из вас.
 Бо з кожного житем спливае
 По капли князёвої крови. —
 А те стократное конане
 Не будить в вас мені любви?..
 Нехай же вже на вашім стане.
 Кінчить!
 Мене запродати спішіть!
 Но я о браму сю опертий
 Хочу бючись, як князь умерти.

ЯВА 4.

Иде Блуд.

Народ.

Дай хліба, хліба, хліба Блуде!

Ярополк.

Кажі им винести усё,
 Що-би ся в мене лиш найшло.

Блуд.

Ходіть за мною бідні люде.

(Одходять за ним кличучи хліба, хліба!)

Варяжко.

Не подавайсь великий княже!
 Вволи! нехай тобі пораджу:
 До наших Печеніг втікати,
 Они ту мусять близь стояти.

Ярополк.

Слиб' я був зразу так зробив,
 То можеб' досі звершенив;
 Але тепер нам перебитись...

Варяжко.

Нам перебоєм треба йти.

ЯВА 5.

Наближусь Блуд.

Блуд (до себе).

Те з замислом моим не личить.
 Від того треба князя відвести. (в голос)
 Хибаж' заморена ся жменя
 Зпрагнених мира, перебесь
 Скрізь табір чуйного Добрині?
 Нехай вам тоє нездаєсь!
 Розваж но, мій пресвітлий пане!
 Подумай, огняний Варяжку!
 Та-ж' птаху пролетіти важко

Над их готовими луками —
 Я не очайдушá
 Там перебою пробувати,
 Де всіх нас у неволю взяти
 Добрини сміх, не боротьба.

Варяжко.

Га! сли така буде судьба...

Блуд.

То князь позбавивший ся права
 Угоди — закінчить кроваво...

Ярополк.

Якаж' у тебе, Блуде, рада?

Блуд.

Піди! и загоди ся з братом —
 И ўдїл той, що дасть, прийми!
 А ще й тобі засвітять зорі.

Ярополк.

Се Блуд до мене так говорить?

Варяжко.

Лиш тóго, князю, нечини!
 На всѣ бо Володимір скорий.
 — Він самодержцѣм бути рад. —

Блуд.

Хибаж же він тобі не брат?
 И видідичить тя з твоїй
 Землі — перед лицем Русі?
 Ні, князю! — жінку нагадай! —
 И тое, що під серцем носить
 Неволі не передавай!
 Блуд за дитя твоє так просить;
 За волю — й супокій святий
 Піди годити ся, піди!

Ярополк.

О Блуд! твої тяжкі слова
 Звалили з ніг рогату душу.
 Няй жеж замовкне боротьба!
 Я зроблю, що зробити мушу,
 Про що я и не снів ніколи. —
 Лишусь престола и вінця;
 Лишу ся власти — дайте волі!
 З за неї йду мирити ся... (зкидає вінець)
 Прощай же вінче золотий!
 Прощай! багатий мій престоле —
 — Як вік, прощайте, молодий —
 Зрікаюсь вас з вільної волі
 И здатись братови иду;
 Хоч він не брат мій а опирь —
 И серце беться, мов бреду
 Мою жпзнь кіннути на вир. (Одходить.)

Варяжко (плаче).

Идиж обмовити сам всё
 З Добрінею; бо я — бо я
 По власній моїй воли
 На здачу не приставб' ніколи. —

Блуд.

Нехай! я сам поладжу всё.

Варяжко.

Но тям собі и будь прозорний!
 Бо проплативбись зраду чорну
 Житем — Блуд, май сумліне!
 (Одходить.)

Блуд.

Няй мя земля покрие чорна!..
 (Сам) Він збаг мене — га, га! — сумліне! —
 Ти боязливая дитино;
 Мовчи й необзивайсь до мене;
 А пронурі ся в клопотах
 И привяжи собі пещене
 До шиі золото —
 И в глуб душі паді — на дно,
 Як Ярополк теперь підé,
 Де лишить панство и жите.
 Сумліне — глупость! Лиш одно
 Хотівби знати я:

Що скаже на те всё Грекиня?
Теперь — онаб' ся підчинила
Мені, коб' я поміг — та ба!
Я не дурний тонучого тримати!
— Не ма хісна мені з того —
Волю-ж я топлючи его
Мое жите и *счастье ратувати.*

(Одходить.)

Д І Й С Т В О VI.

Игровище перше.

Присінок вел. княз. замка в Києві.

ЯВА 1.

Владимір стрічає ся з Добринею.

Владимір.

А! вуй мій. Що? — уже кінець?

Добриня.

Приношу я тобі вінець
Великокнязівський.

Владимір.

А брат?

Добриня.

Який брат?, ти не маєш брата.

Владимір.

Погиб? — що хочеш тим сказати?

Добриня.

Жи́е, но не повинен жити;
Сли в мирі хочеш нам рядити —
Князь Ярополк...

Владимір.

Хибаж я вовк?

Добриня.

Ще лучше — князь; а князь братів
Немає...

Владимір.

Бог нас покарає.

Добриня.

Чи так безпечний твій престіл?
Мені твій Оляф повідає,
Що ти Варягів попобив,
И що вони вже замишляють
Знов Ярополка воздвигнути.

Владимір.

Того не може бути!

Добриня.

Ні?

Чи сонце вірне на весні?

Чи ти беспечний вже престола,
 Хоч ледве що на нім засів?
 Ти певний вірности полків?
 Певний Христьян? що докола
 Тебе, бунтують вояків.

Владимір.

Єслиб' він мав погибнуть боєм,
 Тогди — Бігме! не противлюсь;
 Але убити в супокою —
 Те приказати — я боюсь;
 Боюсь перед самим собою.

Добриня.

Тож я прикажу и клянусь,
 Що він погине боєм!

Владимір.

Га!

Добриня.

Бо сли не згине — так ми Біг! —
 Будеш ту мати Печеніг,
 Варяг, Христьян за ворога
 И підеш шляхом Олега!

Владимір.

И ти возьмеш сей гріх на себе?

Добриня.

Возьму́, возьму́ коли потреба.

Владимір.

То-ж заряди як там потреба.
Однак шануй его жите,
Сли тільки можна, без біди —
Прощу́ тебе!...

(Одходить.)

Добриня.

Коб' лиш знатте!...

Теперь би нам еще найти
Двох окаянників, збуїв
И як по маслі все піде. (одходить.)

ЯВА 2.

Иде Грекиня бременна з Рогнідою.

Рогніда.

Нехай тобі nebude в гнів.

Грекиня.

Чомуж ти все така думна,
И неприступна и сумна?
Необходи мя як могилу,
Коли нас доленька зближила.

Рогніда.

Мені неліпо веселитись;
Мене ість горестна судьбиця.

Грекиня.

Ти-ж Володімира зірниця.

Рогніда.

Те й смуток мій.

Грекиня.

Боже святий!

Ти любиш Ярополка мого!

Рогніда.

Ні; но скажи мені: чи тóго,
Хто батька и братів побив,
Годить ся дівчині любити?

Грекиня.

Мовчи-ж! побив чи непобив —
Ти мусиш иншого любити.

Рогніда.

Ні — від душі!

Грекиня.

От некажи!

Але-ж недай душици волі!
Він не любив тебе ніколи.

Рогніда.

Хто? Ярополк! — навіщо-ж свати?

Грекиня.

Бо, бо, бо, бо Полоцьк хотів,
Бідненька, за тобою взяти...
Знай! лиш мене він полюбив.

Рогніда.

На прю небуду я ставати.
Нехай, що лиш тебе любив —
Мені він тільки біль и муки,
А те нічо тобі невадить.

Грекиня.

В лице то мені кажеш?

Рогніда (до себе в голос).

Цить дочко Рогволода, цить!
Кори ся лайці любовниць.
Ти бо рабиня, не княгиня! (хоче ити).

Грекиня.

Ти любиш нині ще его —
И мовиш що мені се вадить?
И вадило и вадить много —
Ей відчепись від мого Лада
И не буди більш' гніву мого!

Зуміла-м перешкодити
 Князеви Плоцьке визволити —
 И перебити ладканя
 Твого короваї;
 То чей зумію и помститись.

Рогніда.

Ти помочи на час прийти не дала?

Грекиня.

Я! —

Рогніда.

Жоно нерозумная!

Грекиня.

Булó нейти за чоловіка мого!

Рогніда.

Ти ворогу мене у руки дала?

Грекиня.

Я!

Рогніда.

Ох! безсовісна!

Грекиня.

Булó нейти за чоловіка мого!

Рогніда.

Ти батька и братів моих побила!

Грекиня.

Я, сто́ раз я!

Рогніда.

Стій! окаянная!

Грекиня.

Було нейти за чоловіка мого!
 А сли тобі за мало того,
 И станеш ще помежи мною
 А серцем чоловіка мого,
 Так попрощай-же ся з душою.
 Вмреш! марно вмреш — клянуся Богу!

Рогніда.

Рабине чорна в княжім строю!
 Пекольнице ти бісновата!...
 Тобі злість кара й долі страта.
 Бо нині ще би на престолі
 Сидів беспечно Ярополк;
 А ти невянулаб' в неволі,
 Як би той благоносний полк
 Перед Владиміром донав Полоцька.

Грекиня.

А тиб' княгинею зістала
Замість менé — пиши: пропало!

Рогніда.

О мороклива хото плоцька!..
Хибаж же я ту не княгиня?
Ти не невільниця? Грекине!
Як би Полоцьк врага спинив,
То князь твій мав б' був час зібрати
Таку тьму війська, щоб' здолів
Владіміра в миг розірвати;
А так пронав, пронав на віки!

Грекиня.

Якаж ти добрая, злоріко!
Ти плачеш над моєв бідою?
Неплач! чей братя из собою
Погодять ся и Владімір
Из Ярополком зробить мир.

Рогніда.

Він не Владімір — він Губімір!
О! ще проплачеш ти той мир.

Грекиня.

Ха ха ха ха! ні, не злякаєш!

Рогніда.

Ой! ти еще его незнаєш.
 Він клявсь мені Богами всіми,
 Що Ярополк твій марно згине.

Грекиня.

И брат би мав губити брата?

Рогніда.

Престіл и власть незнають брата!

Грекиня (плаче).

Незнають — безталанна я!

Рогніда.

Диви ся! що ти наробила!

Грекиня.

Ратуї его небесна сило!
 Карай мя Боже мій одну! (клякає)
 Рогнідонько! що я почну?
 Проси за ним Владиміря!
 Чей проблагаш опиря.

Рогніда.

Иди моли сама Грекине!
 Як я за ним просити стану,
 То й безпечнійше князь твій згине.

Грекиня.

О май здрогніне надо мною,
 Рогнідонько! я тягітною,
 Владимір всё зроби́ти в силі
 Для тебе; страшно бо тебе́
 Він любить....

Рогніда.

Ти милиш ся грубо.
 Власне що мя так страшно любить,
 Він мого жениха у́бе —
 Иди, попробуй в Малуші!

Грекиня (відходячи в оден бік).

Єго уратовати мушу!

Рогніда.

Страх! що за горе и недолю
 Вчинити може жінка тая,
 Що сліпо дала серцю волю.

ЯВА 3.

З противного боку наближуєсь Малуша.

Малуша.

Добрийдень Рогнідо! добрийдень тобі!
 Чогож так понура? нехочеш мені

Добрийдень віддати, невістко моя?
 Дивись! не така я — сама ту приходжу
 Тебе привитати; я, мати літнà.
 Помимо задухи.

Рогніда.

Добрийдень свекрухо!

Малуша.

„Добрийдень свекрухо!“ — так тільки з під носа,
 Немов тій рабини и чорній слугі.
 Несліпай на мене, Рогнідо, з укуса;
 Бо темно ще можесь вчинити тобі.

Рогніда.

Малушо! що хочеш? кажи! говори!

Малуша.

Ого! оттак з проста „Малушо моя!“ —
 „Княгине!“ не кажеш, невістко мені?
 Яж київська пані; а волость твоя.
 Пропала — те вибий собі з голови!

Рогніда.

Терпцю всевишніи Боги! —

Малуша.

Не клич ти небесних! они то, вони

На віки гординю твою умирили,
 Мені ти глузилась — диви! піднесли
 Малушу всесильні й престолом дарили,
 Не Плоцьким нужденним — цілої Русі
 Я нині княгиня — а ти що? а ти!

Рогніда.

Не ти-ж князём руським; а син твій грізний!

Малуша.

А що? „нехочу я робичича“ —
 Дивись! мій робичич, мій ясний соколик —
 Він пан над тобою, — не будь же горда —
 Святко Рогвальда держить він в неволи
 И хто-ж ту слугою? та чейже не я —
 А ти, Рогволода премудра дочка.

Рогніда.

Чим провинила я? ох чим!
 За що мя мучить божий гнів?

Малуша.

Чи хочеш пізнати? не знаєш ти, чим?
 То-ж слухай, повім ти — яка свята —
 А як то складаєсь — невинна нічого. —
 Хто? хто вбив Рогвальда, его двох синів?
 Не син мій — Рогніда, Рогніда пустая,

Царь-золото! — мій пан и друг,
Ключ до солодких всіх утіх;
Вірнійший з найвірнійших слуг.

Збуй.

Розумне слово ти прорік —
Ти дуже чесний чоловік.

Варяг.

Цить! вже идуть сюда — дивись!

ЯВА 2.

Входить Ярополк и Блуд, котрий за собою двері зачиняє.

Варяжко (гримаючи в двері.)

Продав тя Блуд! О! стережись!

Ярополк (обнажує меч.)

Де брат мій? — На бік розбишаки!

Варяг (боде Ярополка.)

Він на жалі сеї ножаки.

Ярополк. (убиває Варяга)

О зрадо окайнная!

Гинь бестіє мерзенная! (ранить збуя)

Блуд (проколює з заду князя).

Не я, а братная любов
 Це, нині, твого серця кров.

Ярополк (паде).

И ти, котрого я любив —
 Ти, ти мене пробив?..
 Будь проклятий! — жий! — убивай
 Князів, що вірять злодіям!
 Жий вічно! — жий, не умирай!
 Будь мёрзостею всім людім!

ЯВА 3.

Варяжко, Мирослав и Ингварь вивалюючи двері.

Варяжко.

Га! пекло, гром! — убили вже?
 Алеж менé ще не убили
 И шімста дихає еще; (наступає на Блуда)
 Она моя. — Стій Блуд зрадливий!
 И гинь від моего меча
 Гадюко клята, ідовита
 Під серцём князя вигріта!
 (Рубають ся, Блуд паде.)

Ярополк

(его підносить Ингварь и Мирослав).

Варяжку! кров — це вся земля —
 Брат брата ріже — убиває —

Дивись, дивись бутні міста
 У поїл з понелу падають.
 Всє гине — кровю підпливає
 З за власти — а всє суєта! (Умирає.)

Варяжко.

Прощай же князю серця мого!
 Лишаю тя — несуть сюда
 Вихри Владими́ра окаянного.
 Піду до Печеніг, а там
 Спокою я сму не дам —
 И невмолимий кровю злитий
 Буду на него бич крутити.

ЯВА 4.

Влітає другими дверми Владимір и Грекиня, котра паде
 на Ярополка.

Варяжко.

Головнику тяжкий безбожний!
 Чи бачиш брата — жертву грóзну?
 Ти проклятий! тож розбивай!
 И прокляте за прокляте́м
 На душу чорную стягай!
 И через вовчу лють дітей
 Твоих в тяжких гріхах здохай!
 Здохай головнику окаянный! (Одходить.)

Инг'варь.

Ти братобой безжалостний!

(Одходить.)

Грекиня.

О Господи! (Омліває.)

Владимір (приближуєсь.)

За пізно вже!

Встає погорда и каинне

И за волося мя бере —

И гне долі мої коліна.

Збуй.

Великий князю наш єдиний!

Конець війні.

Владимір.

З очей мені!

На постіль занесіть княгиню!

(вояки односять єї.)

Збуй.

Прости мені! — я лучший них —

Прийми мене між слуг твоих.

Владимір.

Счезай розбійнику поганий!

Бо по землі ты покочу!

Знай межі чесними слугами
Я князёбоя нехочу! (збуй уходитъ)

Блуд.

Я весь горю! — каплі води!

Владимір.

Напий ся власної крові!

ЯВА 5.

Являєсь Добриня, Путята, Волчий Хвост и Оляф.

Оляф.

Витаєм тя побідою!

Владимір.

Нечесна и гірка она.
И буде довго згагою
Печи мою рогату душу.
Добринё! се твоя вина,
А я єї носити мушу;
Я проклинаю Блуда зраду!
И проклинаю твою раду!
И проклинаю мою душу!
Що слух подала збродні сій...
Вон з трупами розбійників!

— Святе, ту місце — ту скінчив
Ярополк великий князь Русі.

(Варяга и Блуда односять.)

Мирослав.

О! кай ся Володімирю!
Купай лице твоє слезою
И бий поклони у покорі!
Бо суд небесний над тобою
Повис — и гряде в тебе скоро;
За братню кров и смерть и горе.
О! кай ся Володімирю!
Бо тяжко Бог тебе скарає
Як Ярополка покарав;
Що брата зо світу зігнав...
Дріжи! той суд тебе чекає
И Бог суді всеправедний
Мздовоздаятель той страшний
Побє тебе за жертву сю —
О кай ся Володімирю!

Владимір.

Одійдїть!

(всі оддаляють ся; лишаєсь Владимир сам и паде, ридаючи, на
група Ярополкового и голошучи:)

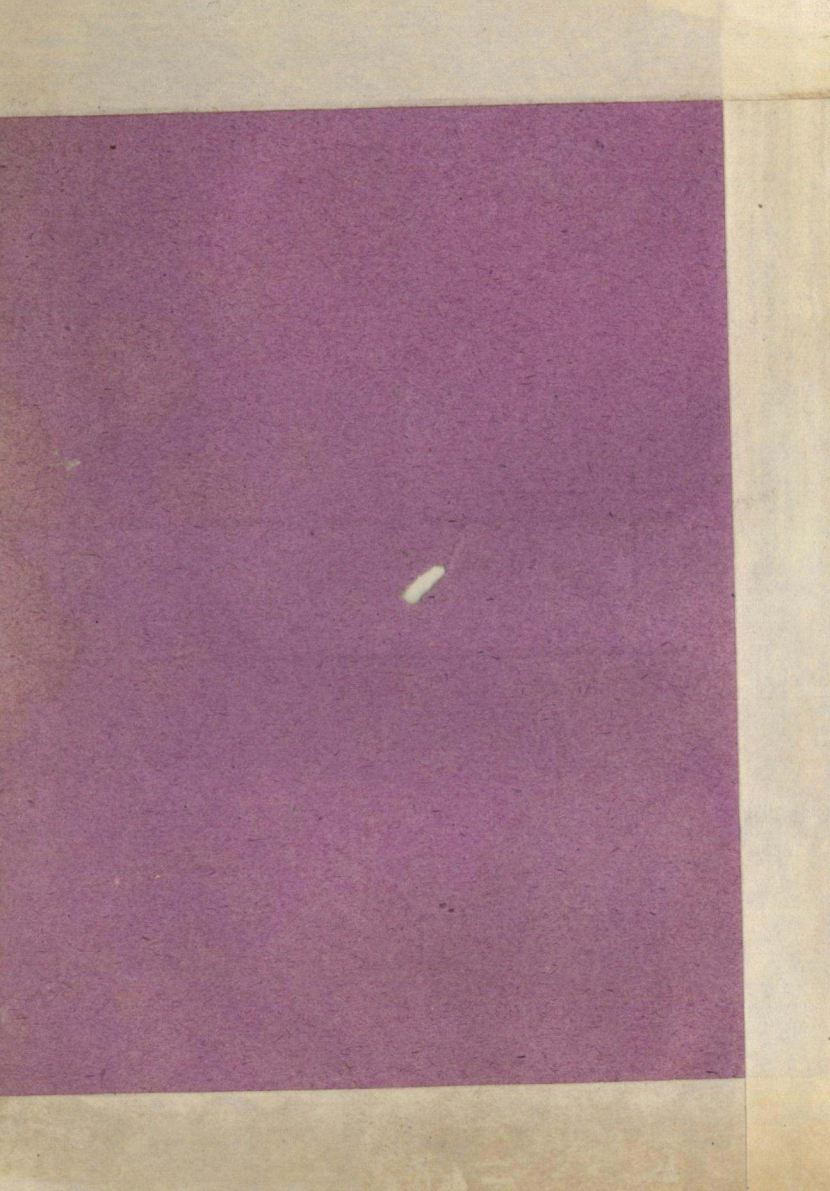
Ох! брате, брате мій прости!

За сею трагедією поступить в друк драма „Владимір І.“ а потім трагедія „Святополк Окаянний“, котра закінчить першу серію драм моїх историчних.

К. Н. Устиянович.

ПОХИБИ ДРУКАРСЬКІ.

Стор.	22	вірш	8	в м'сто:	д' княгині	має бути:	д' <i>Княгини</i>
"	24	"	8	"	в мині ні	" "	<i>в мині ані</i>
"	27	"	13	"	дуєть	" "	<i>душить</i>
"	29	"	23	"	землі	" "	<i>земли</i>
"	31	"	11	"	Володимір	" "	<i>Владимір</i>
"	37	"	6	"	плинних	" "	<i>грозилих</i>
"	54	"	6	"	шаліі	" "	<i>шалій</i>
"	55	"	25	"	спорядити	" "	<i>спорядить</i>
"	80	"	5	"	донька	" "	<i>доч.</i>
"	80	"	6	"	точок	" "	<i>„хлопський сину“!</i>
"	81	"	10	"	возьміть	" "	<i>возьміте</i>
"	85	"	2	"	щадить	" "	<i>щадити</i>
"	101	"	4	"	надію	" "	<i>надії</i>
"	104	"	11	"	Ярополк	" "	<i>Ярополк</i>
"	113	"	18	"	кровю	" "	<i>кровію</i>
"	114	"	послед.	"	послухає	" "	<i>послухат</i>
"	123	"	12	"	лій	" "	<i>лий</i>
"	128	"	10	"	незовеш	" "	<i>незовеш ти</i>
"	134	"	15	"	злодієнці	" "	<i>злодіє ниці</i>
"	158	"	11	"	в	" "	<i>у</i>
"	174	"	15	"	пёрвінець	" "	<i>пёрвінець.</i>

З друкарни Товариства имени Шевченка,
під зар.^{III} м. Фр. Сарницького.